

Projekat: „ Građani u akciji za održive rodno odgovorne politike „

Realizuje
Udruženje Užički centar za ljudska prava i demokratiju

Dokument

Predlog lokalne praktične politike u oblasti rodne ravnopravnosti

Projektna aktivnost 4.2 Zagovarčke aktivnosti na lokalnom nivou

U Užicu, januar 2025. g

Dokument "Praktične politike" je izrađen/a uz podršku regionalnog projekta SMART Balkan – Civilno društvo za povezan Zapadni Balkan kojeg implementira Centar za promociju civilnog društva (CPCD), Center for Research and Policy Making (CRPM) i Institute for Democracy and Mediation (IDM) a finansijski podržava Ministarstvo vanjskih poslova Kraljevine Norveške.

Sadržaj je isključiva odgovornost Užičkog centra za ljudska prava i demokratiju i ne odražava nužno stavove Centra za promociju civilnog društva, Center for Research and Policy Making (CRPM), Institute for Democracy and Mediation i Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Norveške.

***Izradom praktičnih politika mi nudimo konkretna rešenja
za lokalne probleme građana i građanki .***

Uvodne napomene

Projekat “ Građani u akciji za održive rodno odgovorne politike” realizuje Udruženje Užički centar za ljudska prava i demokratiju iz Užica.

Prijektna aktivnosti Užički centar realizuje uz podršku Centra za promociju civilnog društva - CPCD, koji zajedno sa partnerskim organizacijama iz Albanije – Institut za demokratiju i medijaciju (Institute for Democracy and Mediation - IDM) i Severne Makedonije – Centar za istraživanje i kreiranje politika (Center for Research and Policy Making (CRPM), realizuje projekat pod nazivom SMART Balkans – Civilno društvo za povezan Zapadni Balkan, koji doprinosi jačanju participativnih demokratija i euroatlantskih integracija na Zapadnom Balkanu kroz osnaživanje organizacija civilnog društva i mreža OCD za jaču i aktivniju ulogu u stvaranju mirnih i inkluzivnih društava za održivi razvoj u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Kosovu , Crnoj Gori, Severnoj Makedoniji i Srbiji. Projekat finansira Ministarstvo vanjskih poslova Kraljevine Norveške sa grantom u iznosu od 571 429 000 NOK (17 759 104 EUR).

Specifični ciljevi projekta SMART Balkan su: Snažnije, održivije i dinamičnije OCD u šest zemalja regije Zapadnog Balkana. Razvoj snažnih regionalnih partnerstava organizacija civilnog društva sa Zapadnog Balkana sa njihovim kolegama u EU Povećana efikasnost uticaja građana na promene kroz OCD koje promovišu Sigurnost i stabilnost i dobre upravljačke prakse u regiji Zapadnog Balkana. Povećana svest javnosti o važnosti aktivnog učešća u značajnim razvojnim inicijativama u regiji Vrednosti koje projektni konzorcij razlikuje od ostalih donatora u regionu su: a. transparentnost b. profesionalizam c. lokalno vlasništvo.

Druga faza projekta “ Građani u akciji za održive rodno odgovorne politike” realizuje se od 1. oktobra 2024. godine do 31. januara 2024. godine. U okviru ove faze nastao je i ovaj dokument uz aktivnu uključenost lokalnih timova za javno zagovaranje iz Užica, Čačka, Kragujevca, Niša, Pirota, Aleksinca, Babušnice, Ade, Bečeja i Prijepolja.

Projekat je usmeren na rodnu ravnopravnost, funkcionisanje institucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost i primenu rodno odgovornog budžeta na lokalnom nivou.

Opšti cilj ovog projekta je doprinos sigurnom i bezbednom životu građana i građanki stvaranjem održive politike rodne jednakosti u Republici Srbiji.

Specifični ciljevi su:

1. Izgraditi kapacitete OCD i jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji za efikasniji uticaj na kreiranje održive politike rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou, edukacijom i saradnjom.

2. Upoznati republičke institucionalne mehanizme sa izazovima (zasnovani na argumentima) primene Rodno odgovornog budžeta u jedinicama lokalnih samouprava, mapiranjem trenutne situacije i definisanjem preporuka.

3. Podići nivo informisanosti javnosti o održivom konceptu rodne jednakosti promotivnim i zagovaračkim aktivnostima u 5 regiona Republike Srbije.

Rezime – kome je namenjen ovaj dokument ?

Dokument koji je pred vama je namenjen pre svega:

- Lokalnim zagovaračkim timovima za rodnu ravnopravnost
- Zainteresovanoj lokalnoj javnosti koja je usvajanjem Zakona o rodnoj ravnopravnosti pokazala spremnost da gradi društvo jednakih mogućnosti I za to kreirala I uspostavila mehanizme za praktičnu primenu rodno odgovornih politika.
- Organizacijama civilnog društva u lokalnim zajednicama kako bi unapredili svoj rad, vidljivost I uticaj kao odgovorni partneri u stvaranju društva bez bilo kakvog oblika diskriminacije.
- Predstavnicima jedinica lokalnih samouprava kako bi mogli da unaprede postojeće politike uvođenjem rodne odgovornosti. Naročito je važno ukazati na postojeće izazove sa kojima se suočavaju u potpunoj primeni Zakona o rodnoj ravnopravnosti.
- Medijima na lokalnom nivou kako bi kompetentno izveštavali I promovisali politiku rodne jednakosti.

Cilj ovog Dokumenta je da definiše pravce delovanja lokalnih zagovaračkih timova i jedinica lokalnih samouprava u oblasti rodne ravnopravnosti, kao intersektorskog pitanja u javnim politikama. Rodna ravnopravnost, kao preduslov razvoja, posebno je značajna na lokalnom nivou, gde javne politike direktno utiču na svakodnevni život ljudi, a kvalitet zadovoljavanja potreba građana i građanki oblikuje kvalitet života u celini.

Šta je praktična politika ?

PRAKTIČNA POLITIKA (eng. policy) je termin za koji nemamo adekvatan prevod. Kod nas i reči *policy* i *politics* znače isto - *POLITIKA*. Zbog toga mi ovde

govorimo o praktičnim politikama (*policy*) i politici generalno (*politics*). U literaturi ćete za reč *policy* nalaziti termine kao što su *programske politike, javne politike, sektorske politike* i sl. Praktične politike su važne jer uređuju način na koji ljudi rade i žive, uređuju kvalitet ljudskog života u nekoj zajednici. Praktične politike takođe menjaju prostor i odnose među ljudima.

Kako rodna ravnopravnost, kao princip javnog delovanja, izrade i sprovođenja javnih politika nije novina u domaćem institucionalnom okviru i delovanju, potrebno je da svi akteri, na svim nivoima dosledno sprovode princip ravnopravnosti muškaraca i žena, odnosno rade na uspostavljanju ravnopravne raspodele moći i resursa između muškaraca i žena.

Ovaj Dokument definiše predloge za uključivanje perspektive rodne ravnopravnosti u lokalne politike i posebno u lokalni budžet uz punu primenu institucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost koji su definisani Zakonima u Republici Srbiji.

Rezultat napora i zajedničkih aktivnosti projektnog tima i lokalnog zagovaračkog tima bi trebalo da bude:

- a) Zaokružen pristup pružanju podrške lokalnim samoupravama u uvođenju rodne perspektive u lokalne politike
- b) Efikasan zajednički rad organizacija civilnog društva i jedinica lokalne samouprave na otklanjanju postojećih prepreka i unapređenju primene aktuelnog institucionalnog okvira.
- c) Puna podrška lokalnim organizacijama civilnog društva za proces praćenja i izveštavanja lokalne javnosti o primeni politike rodne jednakosti na lokalnom nivou uz pomoć alata rodno odgovornog budžeta.

Institucionalni okvir za praktičnu politiku

Rodna ravnopravnost je preduslov razvoja društva i zato je projektna intervencija povezana sa Agendom 2030 (<https://rsjp.gov.rs/wp-content/uploads/Agenda-UN-2030.pdf>), kao univerzalnom strategijom koja uključuje tri dimenzije održivog razvoja – ekonomski rast, socijalnu inkluziju i zaštitu životne sredine Republike Srbije (cilj br 5). Polazna tačka za projektnu intervenciju je multisektorska priroda rodne ravnopravnosti. Zato je projekat povezan sa više sektorskih strategija koje se odnose na različite oblasti, a koje i CEDAW konvencija izdvaja kao oblasti od prioritarnog značaja za ostvarivanje rodne ravnopravnosti

(<https://womensrightscenter.org/wp-content/uploads/2020/09/CEDAW-konvencija-web.pdf>).

Međunarodni akti relevantni za institucionalni okvir i kreiranje rodno odgovornih javnih politika i budžeta su: Evropska povelja o lokalnoj samoupravi (<https://rm.coe.int/european-charter-of-local-self-government-ser-a6/16808d7afc>) ; Dodatni protokol o pravu učešća u odlučivanju o poslovima lokalnih vlasti; Evropska povelja o rodnoj ravnopravnosti na lokalnom nivou (<https://ravnopravnost.org.rs/wp-content/uploads/2017/03/Evropska-povelja-o-rodnoj-ravnopravnosti-na-lokalnom-nivou.pdf>); preporuke Odbora ministara o: integrisanju rodnog aspekta u javne politike, standardima i mehanizmima za postizanje rodne ravnopravnosti (<https://www.osce.org/files/f/documents/6/3/562977.pdf>).

Planski dokumenti Republike Srbije sa kojima je projektna intervencija povezana i relevantni su za institucionalni okvir, sistem i alate za kreiranje rodno odgovornih javnih politika i budžeta su: Strategija i akcioni plan o rodnoj ravnopravnosti (<https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sr/dokumenti/strategije-i-akcioni-planovi/nacionalna-strategija-za-rodnu-ravnopravnost-za-period-2021>) , Strategija prevencije i zaštite od diskriminacije (<https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sr/dokumenti/strategije-i-akcioni-planovi/nacionalna-strategija-prevencije-i-zastite-od-diskriminacije>) , Strategija reforme javne uprave u Republici Srbiji za period od 2020. do 2030. godine(<https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/42/1/reg>) , Program reforme upravljanja javnim finansijama za period od 2021–2025. godine (<https://www.mfin.gov.rs/dokumenti2/program-reforme-upravljanja-javnim-finansijama-pfm>), Fiskalna strategija za 2024. godinu sa projekcijama za 2025. i 2026. godinu (https://www.mfin.gov.rs//upload/media/AWmSAK_652e63d73d2c3.pdf). Važno je pomenuti i: Strategija za unapređenje položaja osoba sa invaliditetom u Republici Srbiji od 2020. do 2024. Godine, Strategija za socijalno uključivanje Roma i Romkinja u Republici Srbiji za period od 2016. do 2025. Godine, Strategija za prevenciju i zaštitu dece od nasilja (2020–2023) i Nacionalnu strategiju za mlade (2015–2025).

Osnovni dokumenti na lokalnom nivou koji su važni za projektnu intervenciju su Statuti lokalnih samouprava, Planovi postupnog uvođenja rodno odgovornog budžeta, Lokalni planovi za rodnu ravnopravnost, Planovi razvoja i sektorski

planovi na lokalnom nivou koji treba da su u skladu sa Zakonom o planskom sistemu (<https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-planskom-sistemu-republike-srbije.html>), Zakonom o budžetskom sistemu(<https://mfin.gov.rs/sr/propisi-1/zakon-o-budzetskom-sistemu-1>), Zakonom o lokalnoj samoupravi (https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_lokalnoj_samoupravi.html) i Zakon o rodnoj ravnopravnosti (<https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-rodnoj-ravnopravnosti.html>) .

Opština Aleksinac

<http://www.aleksinac.org/>

Aleksinac je opština u Nišavskom upravnom okrugu. Nišavski okrug se nalazi u jugoistočnom delu Srbije, a sedište okruga je grad Niš. Pored Aleksinca, Nišavski okrug čine i grad Niš, gradske opštine grada Niša kao i opštine Svrljig, Merošina, Ražanj, Doljevac i Gadžin Han. Okrug se prostire na teritoriji površine 2.729 km² i predstavlja drugi okrug u Srbiji po veličini.

Opština Aleksinac je druga po površini i broju stanovnika u Nišavskom okrugu. Aleksinac se prostire na površini od ukupno 707 km², a njegova teritorija, pored gradskog jezgra, obuhvata još 71 naseljeno mesto. Nalazi se na obali reke Moravice i Južne Morave i nalazi se na tromeđi između Niša, Kruševca i Sokobanje. Graniči se sa niškom gradskom opštinom Crveni Krst i opštinom Merošinom na jugu, sa opštinom Ražanj na severu, Kruševcem na zapadu, Svrljiškom opštinom na jugoistoku i opštinom Sokobanja na severoistoku.

Prema popisu stanovništva iz 2022. godine na teritoriji opštine Aleksinac živi 43.098 stanovnika (21335 mušog i 21763 ženskog pola) različite etničke pripadnosti sa dominantnim srpskim stanovništvom i stanovništvom pravoslavne veroispovesti.

Tenutna situacija

	Pitanje	Da	Ne	Komentar
1.	Da li opština Aleksinac ima imenovano lice za rodnu ravnopravnost	X		
2.	Koja je to osoba?	Načelnica Odeljenja za opštu upravu I društvene delatnosti		Tašana Jeftić, 018/804-107 060/2182277
3.	Da li je opština Aleksinac imenovala Komisiju za	X		Opština Aleksinac ima Komisiju za rr i nju čine odbornice ali ima i formiran Savet za rr, u čijem su sastavu: Danijela Pavlović, predsednica Saveta, Snežana Živadinović,

	rodnu ravnopravnost? Po Zakonu o RR ovu komisiju treba da čine odbornici/ce.			zamenica predsednice Saveta, Jasna Nikolić, Vanja Stamenković, Nataša Petrović, Aleksandra Milošević,
4.	Da li opština Aleksinac ima Lokalni akcioni plan za rodnu ravnopravnost?	X		2021-2025 http://www.aleksinac.org/index.php/strategije-razvoja/lap-rodna-2021
5.	Da li je opština Aleksinac izdvojila sredstva za realizaciju LPA za RR u 2024 i za 2025g		X	Uneti komentar ili odgovor prisutnih
6.	Da li opština Aleksinac ima plan postupnog uvođenja Rodno odgovornog budžetiranja	X		Uneti odgovor i komentare i gde se taj dokument može pronaći : Ovo je link za opštinski sajt gde su dokumenta vezana za bužet: http://aleksinac.org/index.php/2021-06-16-07-49-32
7.	Za koliko budžetskih programa je uvedeno rodno odgovorno budžetiranje?	X	5	5 programa I to : Programi 3,4 11,13 I 14; Prilog ROB 2024
8.	Da li se redovno radi rodno odgovorna analiza i zna ili se ko to treba da radi?		X	Odgovor jepovremeno;Savet radi neku vrstu rodne analize ali u većem opsegu radila su Pojedina udruženja su radila rodne analize strateških,lokalnih dokumentaa
9.	Kakav je stav učesnika/ca na sastanku po pitanju rodno odgovornog budžetiranja	Pozitivan		Pozitivan stav, svesni su da je neophodno ali I potrebno rodno odgovorno budžetiranje, koriste sopstvena znanja ali I resurse drugih aktera. Ima I izazova za koje se nadaju da ce ih uspešno prevazici.
10	Šta je po	X		Plan je za sada minimalni koji obuhvata

	njihovom mišljenu problem te se ovaj proces(rodno odgovorno mbudžetiranje) sporo odvija(ili dobro) i šta su osnovni problemi?			budžetske korisnike Rodne ciljeve treba primenit na svim nivoima I u svim programskim oblastima. Izazov je I u definisanju rodni indikatora od strane budžetskih korisnika
11	Da li OCD mogu biti od pomoći da se situacija popravi ?	DA		Od pre više od 10 godina naša organizacija je uključena u proces uvođenja rodne ravnopravnosti, naše predstavnice zvanično su članovi Saveta I aktivno su uključeni .
12	Šta bi trebalo uraditi da se trenutna situacija ppopravi?			Savet je za sada najaktivniji u novembru tokom 16 dana aktivizma. Potrebna je podrška za izradu detaljnog Izveštaja o radu Saveta koji se do sada podnosio načelniku u najkraćim crtama. Takodje potrebno je Savet vise uključiti u process ROBa I generalno ga vise aktivirati tokom cele godine.

U cilju neutralisanja identifikovanih otežavajućih okolnosti, Loklani zagovarački tim u saradnji sa lokalnom samoupravom treba u svom radu da:

1. Podstiče formiranje nedostajućih lokalnih mehanizama, kao i usvajanje i primenu strategija i akcionih planova za unapređenje rodne ravnopravnosti i poboljšanje položaja žena na lokalnom nivou ;
2. Nastoji da se definišu jasne procedure delovanja lokalnih mehanizama koje bi bile zajedničke za sva lokalna savetodavna tela (kao što je obaveznost dostavljanja lokalnih odluka Savetu za RR na mišljenje, vođenje i dostupnost rodno osetljive evidencije, obaveza davanja mišljenja u pisanoj formi od strane lokalnog mehanizma);
3. Izradi uputstva za izgradnju kapaciteta lokalnih mehanizama, što će biti doprinos zajedničom razumevanju uloge i delovanja lokalnih mehanizama u primeni rodno odgovornih politika.
4. Kontinuirano prati rad lokalne samouprave na primeni rodno odgovornih politika, i o trenutnoj situaciji izveštava javnost i lokalnu samoupravu.

5. Daje doprinos medijskoj promociji aktivnosti lokalnih tela za ravnopravnost polova i organizovanju javnih događaja;

6. Kontinuirano radi na kampanji kojom se podiže svest javnosti o rodnoj ravnopravnosti kroz sve raspoložive kanale komunikacije kako bi se stvarali povoljniji uslovi za primenu Zakona i NAP-a;

7. Pristupiti javnom zagovaranju kao dugoročnom procesu koji je neophodan za razvoj zajednice a ne kao kratkoročnom aktu jednosmernog formalnog usvajanja akata bez suštinske primene Zakona.

8. Koristeći svoj uticaj, a imajući u vidu politički značaj poštovanja principa rodne ravnopravnosti, posebno u svetlu evropskih integracija, lokalni zagovarački tim će partnerski raditi sa dnosiocima/teljama odluka, uključujući i predsednike/ce opština i gradonačelnike/ce u cilju informisanja i motivisanja za delovanje u oblasti rodne ravnopravnosti, uključujući i zajedničke aktivnosti na lokalnom i regionalnom nivou.

Pravci delovanja u oblasti udruživanja i međusektorske saradnje

Kao oblik prevazilaženja izazova nedostatka kapaciteta i sredstava, na lokalnom nivou, jeste regionalno udruživanje i organizovanje infrastrukture za bavljenje pitanjima rodne ravnopravnosti. U tom smislu može se raditi na:

1. Proširenju postojećih multisektorskih javno zagovaračkih timova za rodnu ravnopravnost na međuopštinskom koje bi omogućile stručnu i operativnu podršku lokalnoj administraciji prilikom implementacije i monitoringa lokalnih politika, u prvom redu kroz rodnu procenu politika, budžeta, prikupljanje rodno osetljivih podataka i sl.

Dugoročno multisektorski timovi bi, takođe mogli raditi na:

- sticanu i širenju znanja i veština sa zaposlenima u lokalnoj samoupravi,
- izgradnji saradnje lokalne samouprave i inditucija,
- identifikovanju potreba žena i muškaraca na lokalnom nivou,
- kreiranju projekata i obezbeđivali sredstva za svoj rad.

2. Razvijanju partnerstava sa gradovima/opštinama iz regiona ili EU u cilju zajedničkog rada na pitanjima rodne ravnopravnosti i učenja dobrih modela i praksi.

Uz ovakav pristup ostvarila bi se neophodna saradnja institucija I civilnog društva na lokalnom ali I na regionalnom nivou.

Opština Babušnica

<https://www.babusnica.rs/index.php/kontakt>

Uvodne napomene

Projekat “ Građani u akciji za održive rodno odgovorne politike” realizuje Udruženje Užički centar za ljudska prava i demokratiju iz Užica.

Priprojektna aktivnosti Užički centar realizuje uz podršku Centra za promociju civilnog društva - CPCD, koji zajedno sa partnerskim organizacijama iz Albanije – Institut za demokratiju i medijaciju (Institute for Democracy and Mediation - IDM) i Severne Makedonije – Centar za istraživanje i kreiranje politika (Center for Research and Policy Making (CRPM), realizuje projekat pod nazivom SMART Balkans – Civilno društvo za povezan Zapadni Balkan, koji doprinosi jačanju participativnih demokratija i euroatlantskih integracija na Zapadnom Balkanu kroz osnaživanje organizacija civilnog društva i mreža OCD za jaču i aktivniju ulogu u stvaranju mirnih i inkluzivnih društava za održivi razvoj u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Kosovu , Crnoj Gori, Severnoj Makedoniji i Srbiji. Projekat finansira Ministarstvo vanjskih poslova Kraljevine Norveške sa grantom u iznosu od 571 429 000 NOK (17 759 104 EUR).

Specifični ciljevi projekta SMART Balkan su: Snažnije, održivije i dinamičnije OCD u šest zemalja regije Zapadnog Balkana. Razvoj snažnih regionalnih partnerstava organizacija civilnog društva sa Zapadnog Balkana sa njihovim kolegama u EU Povećana efikasnost uticaja građana na promene kroz OCD koje promovišu Sigurnost i stabilnost i dobre upravljačke prakse u regiji Zapadnog Balkana. Povećana svest javnosti o važnosti aktivnog učešća u značajnim razvojnim inicijativama u regiji Vrednosti koje projektni konzorcij razlikuje od ostalih donatora u regionu su: a. transparentnost b. profesionalizam c. lokalno vlasništvo.

Druga faza projekta “ Građani u akciji za održive rodno odgovorne politike” realizuje se od 1. oktobra 2024. godine do 31. januara 2024. godine. U okviru ove faze nastao je i ovaj dokument uz aktivnu uključenost lokalnih timova za javno zagovaranje iz Užica, Čačka, Kragujevca, Niša, Pirota, Aleksinca, Babušnice, Ade, Bečeja i Prijepolja.

Projekat je usmeren na rodnu ravnopravnost, funkcionisanje institucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost i primenu rodno odgovornog budžeta na lokalnom nivou.

Opšti cilj ovog projekta je doprinos sigurnom i bezbednom životu građana i građanki stvaranjem održive politike rodne jednakosti u Republici Srbiji.

Specifični ciljevi su:

1. Izgraditi kapacitete OCD i jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji za efikasniji uticaj na kreiranje održive politike rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou, edukacijom i saradnjom.
2. Upoznati republičke institucionalne mehanizme sa izazovima (zasnovani na argumentima) primene Rodno odgovornog budžeta u jedinicama lokalnih samouprava, mapiranjem trenutne situacije i definisanjem preporuka.
3. Podići nivo informisanosti javnosti o održivom konceptu rodne jednakosti promotivnim i zagovaračkim aktivnostima u 5 regiona Republike Srbije.

Rezime – kome je namenjen ovaj dokument ?

Dokument koji je pred vama je namenjen pre svega:

- Lokalnim zagovaračkim timovima za rodnu ravnopravnost
- Zainteresovanoj lokalnoj javnosti koja je usvajanjem Zakona o rodnoj ravnopravnosti pokazala spremnost da gradi društvo jednakih mogućnosti I za to kreirala I uspostavila mehanizme za praktičnu primenu rodno odgovornih politika.
- Organizacijama civilnog društva u lokalnim zajednicama kako bi unapredili svoj rad, vidljivost I uticaj kao odgovorni partneri u stvaranju društva bez bilo kakvog oblika diskriminacije.
- Predstavnicima jedinica lokalnih samouprava kako bi mogli da unaprede postojeće politike uvođenjem rodne odgovornosti. Naročito je važno ukazati na postojeće izazove sa kojima se suočavaju u potpunoj primeni Zakona o rodnoj ravnopravnosti.
- Medijima na lokalnom nivou kako bi kompetentno izveštavali I promovisali politiku rodne jednakosti.

Cilj ovog Dokumenta je da definiše pravce delovanja lokalnih zagovaračkih timova i jedinica lokalnih samouprava u oblasti rodne ravnopravnosti, kao intersektorskog pitanja u javnim politikama. Rodna ravnopravnost, kao preduslov razvoja, posebno je značajna na lokalnom nivou, gde javne politike direktno utiču na svakodnevni život ljudi, a kvalitet zadovoljavanja potreba građana i građanki oblikuje kvalitet života u celini.

Šta je praktična politika ?

PRAKTIČNA POLITIKA (eng. policy) je termin za koji nemamo adekvatan prevod. Kod nas i reči *policy* i *politics* znače isto - **POLITIKA**. Zbog toga mi ovde govorimo o praktičnim politikama (*policy*) i politici generalno (*politics*). U literaturi ćete za reč *policy* nalaziti termine kao što su *programske politike, javne politike, sektorske politike* i sl. Praktične politike su važne jer uređuju način na koji ljudi rade i žive, uređuju kvalitet ljudskog života u nekoj zajednici. Praktične politike takođe menjaju prostor i odnose među ljudima.

Kako rodna ravnopravnost, kao princip javnog delovanja, izrade i sprovođenja javnih politika nije novina u domaćem institucionalnom okviru i delovanju, potrebno je da svi akteri, na svim nivoima dosledno sprovode princip ravnopravnosti muškaraca i žena, odnosno rade na uspostavljanju ravnopravne raspodele moći i resursa između muškaraca i žena.

Ovaj Dokument definiše predloge za uključivanje perspektive rodne ravnopravnosti u lokalne politike i posebno u lokalni budžet uz punu primenu indritucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost koji su definisani Zakonima u Republici Srbiji.

Rezultat napora i zajedničkih aktivnosti projektnog tima i lokalnog zagovaračkog tima bi trebalo da bude:

- d) zaokružen pristup pružanju podrške lokalnim samoupravama u uvođenju rodne perspektive u lokalne politike i efikasan rad na otklanjanju postojećih prepreka, te unapređenju primene aktuelnog institucionalnog okvira.
- e) puna podrška lokalnim organizacijama civilnog društva za proces praćenja i izveštavanja lokalne javnosti o primeni politike rodne jednakosti na lokalnom nivou uz pomoć alata rodno odgovornog budžeta.

Institucionalni okvir za praktičnu politiku

Rodna ravnopravnost je preduslov razvoja društva i zato je projektna intervencija povezana sa Agendom 2030 (<https://rsjp.gov.rs/wp-content/uploads/Agenda-UN-2030.pdf>) , kao univerzalnom strategijom koja uključuje tri dimenzije održivog razvoja – ekonomski rast, socijalnu inkluziju i zaštitu životne sredine Republike Srbije (cilj br 5). Polazna tačka za projektnu intervenciju je multisektorska priroda rodne ravnopravnosti. Zato je projekat povezan sa više sektorskih strategija koje

se odnose na različite oblasti, a koje i CEDAW konvencija izdvaja kao oblasti od prioritarnog značaja za ostvarivanje rodne ravnopravnosti (<https://womensrightscenter.org/wp-content/uploads/2020/09/CEDAW-konvencija-web.pdf>).

Međunarodni akti relevantni za institucionalni okvir i kreiranje rodno odgovornih javnih politika i budžeta su: Evropska povelja o lokalnoj samoupravi (<https://rm.coe.int/european-charter-of-local-self-government-ser-a6/16808d7afc>) ; Dodatni protokol o pravu učešća u odlučivanju o poslovima lokalnih vlasti; Evropska povelja o rodnoj ravnopravnosti na lokalnom nivou (<https://ravnopravnost.org.rs/wp-content/uploads/2017/03/Evropska-povelja-o-rodnoj-ravnopravnosti-na-lokalnom-nivou.pdf>); preporuke Odbora ministara o: integrisanju rodno aspekta u javne politike, standardima i mehanizmima za postizanje rodne ravnopravnosti (<https://www.osce.org/files/f/documents/6/3/562977.pdf>).

Planski dokumenti Republike Srbije sa kojima je projektna intervencija povezana i relevantni su za institucionalni okvir, sistem i alate za kreiranje rodno odgovornih javnih politika i budžeta su: Strategija i akcioni plan o rodnoj ravnopravnosti (<https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sr/dokumenti/strategije-i-akcioni-planovi/nacionalna-strategija-za-rodnu-ravnopravnost-za-period-2021>) , Strategija prevencije i zaštite od diskriminacije (<https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sr/dokumenti/strategije-i-akcioni-planovi/nacionalna-strategija-prevencije-i-zastite-od-diskriminacije>) , Strategija reforme javne uprave u Republici Srbiji za period od 2020. do 2030. godine (<https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/42/1/reg>) , Program reforme upravljanja javnim finansijama za period od 2021–2025. godine (<https://www.mfin.gov.rs/dokumenti2/program-reforme-upravljanja-javnim-finansijama-pfm>) , Fiskalna strategija za 2024. godinu sa projekcijama za 2025. i 2026. godinu (https://www.mfin.gov.rs//upload/media/AWmSAK_652e63d73d2c3.pdf). Važno je pomenuti i: Strategija za unapređenje položaja osoba sa invaliditetom u Republici Srbiji od 2020. do 2024. Godine, Strategija za socijalno uključivanje Roma i Romkinja u Republici Srbiji za period od 2016. do 2025. Godine, Strategija za prevenciju i zaštitu dece od nasilja (2020–2023) i Nacionalnu strategiju za mlade (2015–2025).

Osnovni dokumenti na lokalnom nivou koji su važni za projektnu intervenciju su Statuti lokalnih samouprava, Planovi postupnog uvođenja rodno odgovornog budžeta, Lokalni planovi za rodnu ravnopravnost, Planovi razvoja i sektorski planovi na lokalnom nivou koji treba da su u skladu sa Zakonom o planskom sistemu (<https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-planskom-sistemu-republike-srbije.html>), Zakonom o budžetskom sistemu(<https://mfin.gov.rs/sr/propisi-1/zakon-o-budžetskom-sistemu-1>), Zakonom o lokalnoj samoupravi (https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_lokalnoj_samoupravi.html) i Zakon o rodnoj ravnopravnosti (<https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-rodnoj-ravnopravnosti.html>) .

Opština Babušnica

Babušnica je gradsko naselje u jugoistočnom delu centralne Srbije. Smeštena je u Lužničkoj kotlini, u dolini reke Lužnice.

Babušnica je administrativno, kulturno, obrazovno, industrijsko i turističko središte opštine, Opštinu Babušnica, površine 529 kilometara kvadratnih, čine istoimeno gradsko naselje i pedeset dva naseljena mesta seoskog karaktera.

Opština Babušnica se nalazi u sastavu Pirotskog upravnog okruga u statističkom regionu Južna i istočna Srbija. Pored jedinica lokalne samouprave iz Pirotskog okruga, teritorija opštine Babušnica se graniči i sa opštinama iz Jablaničkog i Nišavskog okruga, ali i sa Republikom Bugarskom.

Prema podacima sa poslednjeg popisa 2022. godine u opštini je živelo 9.109 stanovnika(Muškaraca 4730 i 4379 žena).

Trenutna situacija

	Pitanje	Da	Ne	Komentar
1.	Da li Babušnica ima imenovano lice za rodnu ravnopravnost	DA		
2.	Koja je to osoba?			Slađana Jevtić
3.	Da li je Babušnica imenovao Komisiju za rodnu ravnopravnost?	DA		Nije dostupno

	Po Zakonu o RR ovu komisiju treba da čine odbornici/ce.			
4.	Da li BABUŠNICA ima Lokalni akcioni plan za rodnu ravnopravnost?	Da		https://www.babusnica.rs/images/dokument/Strateski_dokumenti/LAP_za_rodnu_ravnopravnost_2021-2024.pdf
5.	Da li je Babušnica izdvojio sredstva za realizaciju LPA za RR u 2024 i za 2025g	Ne		
6.	Da li Babušnica ima plan postupnog uvođenja Rodno odgovornog budžetiranja	Ne		Poslednji javni document postavljen za 2022 godinu
7.	Za koliko budžetskih programa je uvedeno rodno odgovorno budžetiranje?			Sedam
8.	Da li se redovno radi rodno odgovorna analiza i zna ili se ko to treba da radi?	Da		Nigde se ne može pronaći bilo kakav document koji pokazuje da je urađena rodna analiza
9.	Kakav je stav učesnika/ca na sastanku po pitanju rodno odgovornog budžetiranja			Veoma pozitivan. Stav i utisak ucesnika je da nam ovakva vrsta sastanaka pomaze i omogućava da unapredimo polje delovanja žena u zajednici.
10	Šta je po njihovom mišljenju problem te se ovaj proces(Nedovoljna zastupljenost analiziranja polazaja žena sa merama za njihovo unapredjenje.

	rodno odgovorno budžetiranje) sporo odvija(ili dobro) i šta su osnovni probčlemi?			
11	Da li OCD mogu biti od pomoći da se situacija popravi ?	Da		
12	Šta bi trebalo uraditi da se trenutna situacija popravi?			Pokrenuti resurse Lokalne samouprave u saradnji sa misljenjem stanovništva.

U cilju neutralisanja identifikovanih otežavajućih okolnosti, Loklani zagovarački tim u saradnji sa lokalnom samoupravom treba u svom radu da:

1. Podstiče formiranje nedostajućih lokalnih mehanizama, kao što je funkcionalan i transparentan Savet za rodnu ravnopravnost.
2. Podstče i inicira kontinuiranu Izgradnju kapaciteta članova/ca saveta za unapređenje rodne ravnopravnosti i poboljšanje položaja žena na lokalnom nivou kroz dostupnost informacija i primera dobrih praksi;
3. Nastojati da definiše jasne procedure saradnje svih lokalnih mehanizama a sve u cilju poboljšanja rodno odgovornih lokalnih politika.
4. Insistira da se u loklanoj samoupravi vođene i dostupnost rodno osetljive evidencije bude praksa.
5. Kontinuirano pratiti rad lokalne samouprave na primeni rodno odgovornih politika, i o trenutnoj situaciji izveštavati javnost i lokalnu samoupravu.
6. Kontinuirano radi na kampanji kojom se podiže svest javnosti o rodnoj ravnopravnosti kroz sve raspoložive kanale komunikacije kako bi se stvarali povoljniji uslovi za primenu Zakona i NAP-a;
7. Gradi uticaj u zajednici tako što će partnerski raditi sa dnosiocima/teljicama odluka u ciju informisanja i motivisanja za delovanje u oblasti rodne ravnopravnosti.

Pravci delovanja u oblasti udruživanja i međusektorske saradnje

Kao oblik prevazilaženja izazova kao što su nedostatak kapaciteta i sredstava, jeste regionalno udruživanje i organizovanje infrastrukture za bavljenje pitanjima rodne ravnopravnosti. U tom smislu može se raditi na:

1. Proširenju postojećih multisektorskih javno zagovaračkih timova za rodnu ravnopravnost na lokalnom i međuopštinskom nivou.
2. Razvijanju partnerstava sa gradovima/opštinama iz regiona ili EU u cilju zajedničkog rada na pitanjima rodne ravnopravnosti i učenja dobrih modela i praksi.

Grad Čačak

<https://www.cacak.org.rs/uprava-43-1>

Uvodne napomene

Projekat “ Građani u akciji za održive rodno odgovorne politike” realizuje Udruženje Užički centar za ljudska prava i demokratiju iz Užica.

Priprojektni aktivnosti Užički centar realizuje uz podršku Centra za promociju civilnog društva - CPCD, koji zajedno sa partnerskim organizacijama iz Albanije – Institut za demokratiju i medijaciju (Institute for Democracy and Mediation - IDM) i Severne Makedonije – Centar za istraživanje i kreiranje politika (Center for Research and Policy Making (CRPM), realizuje projekat pod nazivom SMART Balkans – Civilno društvo za povezan Zapadni Balkan, koji doprinosi jačanju participativnih demokratija i euroatlantskih integracija na Zapadnom Balkanu kroz osnaživanje organizacija civilnog društva i mreža OCD za jaču i aktivniju ulogu u stvaranju mirnih i inkluzivnih društava za održivi razvoj u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Kosovu , Crnoj Gori, Severnoj Makedoniji i Srbiji. Projekat finansira Ministarstvo vanjskih poslova Kraljevine Norveške sa grantom u iznosu od 571 429 000 NOK (17 759 104 EUR).

Specifični ciljevi projekta SMART Balkan su: Snažnije, održivije i dinamičnije OCD u šest zemalja regije Zapadnog Balkana. Razvoj snažnih regionalnih partnerstava organizacija civilnog društva sa Zapadnog Balkana sa njihovim kolegama u EU Povećana efikasnost uticaja građana na promene kroz OCD koje promovišu Sigurnost i stabilnost i dobre upravljačke prakse u regiji Zapadnog Balkana. Povećana svest javnosti o važnosti aktivnog učešća u značajnim razvojnim inicijativama u regiji Vrednosti koje projektni konzorcij razlikuje od ostalih donatora u regionu su: a. transparentnost b. profesionalizam c. lokalno vlasništvo.

Druga faza projekta “ Građani u akciji za održive rodno odgovorne politike” realizuje se od 1. oktobra 2024. godine do 31. januara 2024. godine. U okviru ove faze nastao je i ovaj dokument uz aktivnu uključenost lokalnih timova za javno zagovaranje iz Užica, Čačka, Kragujevca, Niša, Pirota, Aleksinca, Babušnice, Ade, Bečaja i Prijepolja.

Projekat je usmeren na rodnu ravnopravnost, funkcionisanje institucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost i primenu rodno odgovornog budžeta na lokalnom nivou.

Opšti cilj ovog projekta je doprinos sigurnom i bezbednom životu građana i građanki stvaranjem održive politike rodne jednakosti u Republici Srbiji.

Specifični ciljevi su:

1. Izgraditi kapacitete OCD i jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji za efikasniji uticaj na kreiranje održive politike rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou, edukacijom i saradnjom.
2. Upoznati republičke institucionalne mehanizme sa izazovima (zasnovani na argumentima) primene Rodno odgovornog budžeta u jedinicama lokalnih samouprava, mapiranjem trenutne situacije i definisanjem preporuka.
3. Podići nivo informisanosti javnosti o održivom konceptu rodne jednakosti promotivnim i zagovaračkim aktivnostima u 5 regiona Republike Srbije.

Rezime – kome je namenjen ovaj dokument ?

Dokument koji je pred vama je namenjen pre svega:

- Lokalnim zagovaračkim timovima za rodnu ravnopravnost
- Zainteresovanoj lokalnoj javnosti koja je usvajanjem Zakona o rodnoj ravnopravnosti pokazala spremnost da gradi društvo jednakih mogućnosti i za to kreirala i uspostavila mehanizme za praktičnu primenu rodno odgovornih politika.
- Organizacijama civilnog društva u lokalnim zajednicama kako bi unapredili svoj rad, vidljivost i uticaj kao odgovorni partneri u stvaranju društva bez bilo kakvog oblika diskriminacije.
- Predstavnicima jedinica lokalnih samouprava kako bi mogli da unaprede postojeće politike uvođenjem rodne odgovornosti. Naročito je važno ukazati na postojeće izazove sa kojima se suočavaju u potpunosti primeni Zakona o rodnoj ravnopravnosti.
- Medijima na lokalnom nivou kako bi kompetentno izveštavali i promovisali politiku rodne jednakosti.

Cilj ovog Dokumenta je da definiše pravce delovanja lokalnih zagovaračkih timova i jedinica lokalnih samouprava u oblasti rodne ravnopravnosti, kao intersektorskog pitanja u javnim politikama. Rodna ravnopravnost, kao preduslov razvoja, posebno je značajna na lokalnom nivou, gde javne politike direktno utiču na svakodnevni život ljudi, a kvalitet zadovoljavanja potreba građana i građanki oblikuje kvalitet života u celini.

Šta je praktična politika ?

PRAKTIČNA POLITIKA (eng. policy) je termin za koji nemamo adekvatan prevod. Kod nas i reči *policy* i *politics* znače isto - **POLITIKA**. Zbog toga mi ovde govorimo o praktičnim politikama (*policy*) i politici generalno (*politics*). U literaturi ćete za reč *policy* nalaziti termine kao što su *programske politike*, *javne politike*, *sektorske politike* i sl. Praktične politike su važne jer uređuju način na koji ljudi rade i žive, uređuju kvalitet ljudskog života u nekoj zajednici. Praktične politike takođe menjaju prostor i odnose među ljudima.

Kako rodna ravnopravnost, kao princip javnog delovanja, izrade i sprovođenja javnih politika nije novina u domaćem institucionalnom okviru i delovanju, potrebno je da svi akteri, na svim nivoima dosledno sprovode princip ravnopravnosti muškaraca i žena, odnosno rade na uspostavljanju ravnopravne raspodele moći i resursa između muškaraca i žena.

Ovaj Dokument definiše predloge za uključivanje perspektive rodne ravnopravnosti u lokalne politike i posebno u lokalni budžet uz punu primenu indrtitucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost koji su definisani Zakonima u Republici Srbiji.

Rezultat napora i zajedničkih aktivnosti projektnog tima i lokalnog zagovaračkog tima bi trebalo da bude:

- f) zaokružen pristup pružanju podrške lokalnim samoupravama u uvođenju rodne perspektive u lokalne politike i efikasan rad na otklanjanju postojećih prepreka, te unapređenju primene aktuelnog institucionalnog okvira.
- g) puna podrška lokalnim organizacijama civilnog društva za proces praćenja i izveštavanja lokalne javnosti o primeni politike rodne jednakosti na lokalnom nivou uz pomoć alata rodno odgovornog budžeta.

Institucionalni okvir za praktičnu politiku

Rodna ravnopravnost je preduslov razvoja društva i zato je projektna intervencija povezana sa Agendom 2030 (<https://rsjp.gov.rs/wp-content/uploads/Agenda-UN-2030.pdf>) , kao univerzalnom strategijom koja uključuje tri dimenzije održivog razvoja – ekonomski rast, socijalnu inkluziju i zaštitu životne sredine Republike Srbije (cilj br 5). Polazna tačka za projektnu intervenciju je multisektorska priroda rodne ravnopravnosti. Zato je projekat povezan sa više sektorskih strategija koje se odnose na različite oblasti, a koje i CEDAW konvencija izdvaja kao oblasti od prioritnog značaja za ostvarivanje rodne ravnopravnosti

(<https://womensrightscenter.org/wp-content/uploads/2020/09/CEDAW-konvencija-web.pdf>).

Međunarodni akti relevantni za institucionalni okvir i kreiranje rodno odgovornih javnih politika i budžeta su: Evropska povelja o lokalnoj samoupravi (<https://rm.coe.int/european-charter-of-local-self-government-ser-a6/16808d7afc>) ; Dodatni protokol o pravu učešća u odlučivanju o poslovima lokalnih vlasti; Evropska povelja o rodnoj ravnopravnosti na lokalnom nivou (<https://ravnopravnost.org.rs/wp-content/uploads/2017/03/Evropska-povelja-o-rodnoj-ravnopravnosti-na-lokalnom-nivou.pdf>); preporuke Odbora ministara o: integrisanju rodnog aspekta u javne politike, standardima i mehanizmima za postizanje rodne ravnopravnosti (<https://www.osce.org/files/f/documents/6/3/562977.pdf>).

Planski dokumenti Republike Srbije sa kojima je projektna intervencija povezana i relevantni su za institucionalni okvir, sistem i alate za kreiranje rodno odgovornih javnih politika i budžeta su: Strategija i akcioni plan o rodnoj ravnopravnosti (<https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sr/dokumenti/strategije-i-akcioni-planovi/nacionalna-strategija-za-rodnu-ravnopravnost-za-period-2021>) , Strategija prevencije i zaštite od diskriminacije (<https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sr/dokumenti/strategije-i-akcioni-planovi/nacionalna-strategija-prevencije-i-zastite-od-diskriminacije>) , Strategija reforme javne uprave u Republici Srbiji za period od 2020. do 2030. godine(<https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/42/1/reg>) , Program reforme upravljanja javnim finansijama za period od 2021–2025. godine (<https://www.mfin.gov.rs/dokumenti2/program-reforme-upravljanja-javnim-finansijama-pfm>), Fiskalna strategija za 2024. godinu sa projekcijama za 2025. i 2026. godinu (https://www.mfin.gov.rs//upload/media/AWmSAK_652e63d73d2c3.pdf). Važno je pomenuti i: Strategija za unapređenje položaja osoba sa invaliditetom u Republici Srbiji od 2020. do 2024. Godine, Strategija za socijalno uključivanje Roma i Romkinja u Republici Srbiji za period od 2016. do 2025. Godine, Strategija za prevenciju i zaštitu dece od nasilja (2020–2023) i Nacionalnu strategiju za mlade (2015–2025).

Osnovni dokumenti na lokalnom nivou koji su važni za projektnu intervenciju su Statuti lokalnih samouprava, Planovi postupnog uvođenja rodno odgovornog budžeta, Lokalni planovi za rodnu ravnopravnost, Planovi razvoja i sektorski

planovi na lokalnom nivou koji treba da su u skladu sa Zakonom o planskom sistemu (<https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-planskom-sistemu-republike-srbije.html>), Zakonom o budžetskom sistemu(<https://mfin.gov.rs/sr/propisi-1/zakon-o-budžetskom-sistemu-1>), Zakonom o lokalnoj samoupravi (https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_lokalnoj_samoupravi.html) i Zakon o rodnoj ravnopravnosti (<https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-rodnoj-ravnopravnosti.html>) .

Grad Čačak

Grad Čačak se nalazi u središnjem delu centralne Srbije, u Moravičkom okrugu, između opština Gornji Milanovac na severu, Požege na zapadu, Lučana na jugozapadu, grada Kraljeva i opštine Knić na istoku. Teritorija grada Čačka smeštena je najvećim delom u zapadnom Pomoravlju, koje čini sponu između Šumadije na severu i unutrašnjih Dinarida na jugu. Zauzima površinu od 636 km². U gradu se nalazi 58 naseljenih mesta.

Prema popisu iz 2022. godine grad Čačak ima 105.612 stanovnika (51018 muškaraca i 54594 žena) , što predstavlja pad od 8,43 % u odnosu na popis iz 2011. godine (115.337 stanovnika). Na gradskom području živi 69.598 stanovnika, dok 36.014 stanovnika živi na seoskom području.

Trenutna situacija

	Pitanje	Da	Ne	Komentar
1.	Da li grad Čačak ima imenovano lice za rodnu ravnopravnost	Ne		
2.	Koja je to osoba?		Nema lice	Saznati ime i prezime i kontakt
3.	Da li je grad Čačak imenovao Komisiju za rodnu ravnopravnost? Po Zakonu o RR ovu komisiju treba da čine odbornici/ce.		Da	Nema dostupnih informacija
4.	Da li grad Čačak ima Lokalni akcioni plan za rodnu ravnopravnost?		NE	
5.	Da li je grad Čačak izdvojio sredstva za realizaciju LPA za RR u 2024 i za 2025g		NE	
6.	Da li grad Čačak ima plan postupnog uvođenja Rodno		DA	

	odgovornog budžetiranja			
7.	Za koliko budžetskih programa je uvedeno rodno odgovorno budžetiranje?		0	Nije uvedeno rodno odgovorno budžetiranje za programe
8.	Da li se redovno radi rodno odgovorna analiza i zna ili se ko to treba da radi?		Ne	
9.	Kakav je stav učesnika/ca na sastanku po pitanju rodno odgovornog budžetiranja			Pozitivan i smatraju da je bilo pokušaja rodnog budžetiranja
10	Šta je po njihovom mišljenju problem te se ovaj proces(rodno odgovorno mbudžetiranje) sporo odvija(ili dobro) i šta su osnovni probčlemi?			Odvija se sporo proces. Problem je da je neophodna edukacija
11	Da li OCD mogu biti od pomoći da se situacija popravi ?	Da		
12	Šta bi trebalo uraditi da se trenutna situacija ppopravi?			Edukacija i budžetiranje jedne budžetske linije godišnje

U cilju neutralisanja identifikovanih otežavajućih okolnosti, loklani zagovarački tim treba u svom radu da:

1. Ostvari saradnju sa lokalnom samoupravom na putu pune primene Zakona o rodnoj ravnopravnosti.
2. Informiše i podseti predstavnike jedinice lokalne samouprave o zakonskim obavezama u procesu primene Zakona.
3. Insistira na izradi zajedničke analize stanja rodne ravnopravnosti i radi na uvođenju rodne perspektive u loaklnim politikama.
4. Insistira na formiranju Saveta za rodnu ravnopravnost i donošenju Lokalnog plana za rodnu ravnopravnost
5. Upozna se sa osobom iz lokalne samouprave koja je zadužena za rodnu ravnopravnost.
6. Upozna se sa Odlukom o formiranju Komisije za rodnu ravnopravnost i članovima iste.
7. Isistira na izdvajanju sredstava u lokalnom budžetu za implementaciju LPA.
8. Promoviše principe i značaj rodno odgovornih lokalnih politika.

Kao oblik prevazilaženja izazova nedostatka kapaciteta, institucionalne infrastrukture i sredstava, na lokalnom nivou, jeste regionalno udruživanje i organizovanje kontinuiranih aktivnosti promocije pitanja rodne ravnopravnosti. U tom smislu može se raditi na:

1. Povezivanju sa lokalnim samoupravama koje su ostvarile određene rezultate radi sticanja znanja i iskustava iz ove oblasti.
2. Povezivanju sa OCD iz Čačka, Moravičkog i Zlatiborskog okruga radi zajedničkog rada na kontinuiranom monitoringu rodno odgovornih lokalnih politika

Grad Kragujevac

<https://kragujevac.ls.gov.rs/>

Uvodne napomene

Projekat “ Građani u akciji za održive rodno odgovorne politike” realizuje Udruženje Užički centar za ljudska prava i demokratiju iz Užica.

Prioktne aktivnosti Užički centar realizuje uz podršku Centra za promociju civilnog društva - CPCD, koji zajedno sa partnerskim organizacijama iz Albanije – Institut za demokratiju i medijaciju (Institute for Democracy and Mediation - IDM) i Severne Makedonije – Centar za istraživanje i kreiranje politika (Center for Research and Policy Making (CRPM), realizuje projekat pod nazivom SMART Balkans – Civilno društvo za povezan Zapadni Balkan, koji doprinosi jačanju participativnih demokratija i euroatlantskih integracija na Zapadnom Balkanu kroz osnaživanje organizacija civilnog društva i mreža OCD za jaču i aktivniju ulogu u stvaranju mirnih i inkluzivnih društava za održivi razvoj u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Kosovu , Crnoj Gori, Severnoj Makedoniji i Srbiji. Projekat finansira Ministarstvo vanjskih poslova Kraljevine Norveške sa grantom u iznosu od 571 429 000 NOK (17 759 104 EUR).

Specifični ciljevi projekta SMART Balkan su: Snažnije, održivije i dinamičnije OCD u šest zemalja regije Zapadnog Balkana. Razvoj snažnih regionalnih partnerstava organizacija civilnog društva sa Zapadnog Balkana sa njihovim kolegama u EU Povećana efikasnost uticaja građana na promene kroz OCD koje promovišu Sigurnost i stabilnost i dobre upravljačke prakse u regiji Zapadnog Balkana. Povećana svest javnosti o važnosti aktivnog učešća u značajnim razvojnim inicijativama u regiji Vrednosti koje projektni konzorcij razlikuje od ostalih donatora u regionu su: a. transparentnost b. profesionalizam c. lokalno vlasništvo.

Druga faza projekta “ Građani u akciji za održive rodno odgovorne politike” realizuje se od 1. oktobra 2024. godine do 31. januara 2024. godine. U okviru ove faze nastao je i ovaj dokument uz aktivnu uključenost lokalnih timova za javno zagovaranje iz Užica, Čačka, Kragujevca, Niša, Pirota, Aleksinca, Babušnice, Ade, Bečeja i Prijepolja.

Projekat je usmeren na rodnu ravnopravnost, funkcionisanje institucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost i primenu rodno odgovornog budžeta na lokalnom nivou.

Opšti cilj ovog projekta je doprinos sigurnom i bezbednom životu građana i građanki stvaranjem održive politike rodne jednakosti u Republici Srbiji.

Specifični ciljevi su:

1. Izgraditi kapacitete OCD i jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji za efikasniji uticaj na kreiranje održive politike rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou, edukacijom i saradnjom.
2. Upoznati republičke institucionalne mehanizme sa izazovima (zasnovani na argumentima) primene Rodno odgovornog budžeta u jedinicama lokalnih samouprava, mapiranjem trenutne situacije i definisanjem preporuka.
3. Podići nivo informisanosti javnosti o održivom konceptu rodne jednakosti promotivnim i zagovaračkim aktivnostima u 5 regiona Republike Srbije.

Rezime – kome je namenjen ovaj dokument ?

Dokument koji je pred vama je namenjen pre svega:

- Lokalnim zagovaračkim timovima za rodnu ravnopravnost
- Zainteresovanoj lokalnoj javnosti koja je usvajanjem Zakona o rodnoj ravnopravnosti pokazala spremnost da gradi društvo jednakih mogućnosti i za to kreirala i uspostavila mehanizme za praktičnu primenu rodno odgovornih politika.
- Organizacijama civilnog društva u lokalnim zajednicama kako bi unapredili svoj rad, vidljivost i uticaj kao odgovorni partneri u stvaranju društva bez bilo kakvog oblika diskriminacije.
- Predstavnicima jedinica lokalnih samouprava kako bi mogli da unaprede postojeće politike uvođenjem rodne odgovornosti. Naročito je važno ukazati na postojeće izazove sa kojima se suočavaju u potpunoj primeni Zakona o rodnoj ravnopravnosti.
- Medijima na lokalnom nivou kako bi kompetentno izveštavali i promovisali politiku rodne jednakosti.

Cilj ovog Dokumenta je da definiše pravce delovanja lokalnih zagovaračkih timova i jedinica lokalnih samouprava u oblasti rodne ravnopravnosti, kao intersektorskog pitanja u javnim politikama. Rodna ravnopravnost, kao preduslov razvoja, posebno je značajna na lokalnom nivou, gde javne politike direktno utiču na svakodnevni život ljudi, a kvalitet zadovoljavanja potreba građana i građanki oblikuje kvalitet života u celini.

Šta je praktična politika ?

PRAKTIČNA POLITIKA (eng. policy) je termin za koji nemamo adekvatan prevod. Kod nas i reči *policy* i *politics* znače isto - **POLITIKA**. Zbog toga mi ovde govorimo o praktičnim politikama (*policy*) i politici generalno (*politics*). U literaturi ćete za reč *policy* nalaziti termine kao što su *programske politike*, *javne politike*, *sektorske politike* i sl. Praktične politike su važne jer uređuju način na koji ljudi rade i žive, uređuju kvalitet ljudskog života u nekoj zajednici. Praktične politike takođe menjaju prostor i odnose među ljudima.

Kako rodna ravnopravnost, kao princip javnog delovanja, izrade i sprovođenja javnih politika nije novina u domaćem institucionalnom okviru i delovanju, potrebno je da svi akteri, na svim nivoima dosledno sprovode princip ravnopravnosti muškaraca i žena, odnosno rade na uspostavljanju ravnopravne raspodele moći i resursa između muškaraca i žena.

Ovaj Dokument definiše predloge za uključivanje perspektive rodne ravnopravnosti u lokalne politike i posebno u lokalni budžet uz punu primenu indritucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost koji su definisani Zakonima u Republici Srbiji.

Rezultat napora i zajedničkih aktivnosti projektnog tima i lokalnog zagovaračkog tima bi trebalo da bude:

- h) zaokružen pristup pružanju podrške lokalnim samoupravama u uvođenju rodne perspektive u lokalne politike i efikasan rad na otklanjanju postojećih prepreka, te unapređenju primene aktuelnog institucionalnog okvira.
- i) puna podrška lokalnim organizacijama civilnog društva za proces praćenja i izveštavanja lokalne javnosti o primeni politike rodne jednakosti na lokalnom nivou uz pomoć alata rodno odgovornog budžeta.

Institucionalni okvir za praktičnu politiku

Rodna ravnopravnost je preduslov razvoja društva i zato je projektna intervencija povezana sa Agendom 2030(<https://rsjp.gov.rs/wp-content/uploads/Agenda-UN-2030.pdf>) , kao univerzalnom strategijom koja uključuje tri dimenzije održivog razvoja – ekonomski rast, socijalnu inkluziju i zaštitu životne sredine Republike Srbije (cilj br 5). Polazna tačka za projektnu intervenciju je multisektorska priroda rodne ravnopravnosti. Zato je projekat povezan sa više sektorskih strategija koje

se odnose na različite oblasti, a koje i CEDAW konvencija izdvaja kao oblasti od prioritarnog značaja za ostvarivanje rodne ravnopravnosti (<https://womensrightscenter.org/wp-content/uploads/2020/09/CEDAW-konvencija-web.pdf>).

Međunarodni akti relevantni za institucionalni okvir i kreiranje rodno odgovornih javnih politika i budžeta su: Evropska povelja o lokalnoj samoupravi (<https://rm.coe.int/european-charter-of-local-self-government-ser-a6/16808d7afc>) ; Dodatni protokol o pravu učešća u odlučivanju o poslovima lokalnih vlasti; Evropska povelja o rodnoj ravnopravnosti na lokalnom nivou (<https://ravnopravnost.org.rs/wp-content/uploads/2017/03/Evropska-povelja-o-rodnoj-ravnopravnosti-na-lokalnom-nivou.pdf>); preporuke Odbora ministara o: integrisanju rodno aspekta u javne politike, standardima i mehanizmima za postizanje rodne ravnopravnosti (<https://www.osce.org/files/f/documents/6/3/562977.pdf>).

Planski dokumenti Republike Srbije sa kojima je projektna intervencija povezana i relevantni su za institucionalni okvir, sistem i alate za kreiranje rodno odgovornih javnih politika i budžeta su: Strategija i akcioni plan o rodnoj ravnopravnosti (<https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sr/dokumenti/strategije-i-akcioni-planovi/nacionalna-strategija-za-rodnu-ravnopravnost-za-period-2021>) , Strategija prevencije i zaštite od diskriminacije (<https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sr/dokumenti/strategije-i-akcioni-planovi/nacionalna-strategija-prevencije-i-zastite-od-diskriminacije>) , Strategija reforme javne uprave u Republici Srbiji za period od 2020. do 2030. godine (<https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/42/1/reg>) , Program reforme upravljanja javnim finansijama za period od 2021–2025. godine (<https://www.mfin.gov.rs/dokumenti2/program-reforme-upravljanja-javnim-finansijama-pfm>) , Fiskalna strategija za 2024. godinu sa projekcijama za 2025. i 2026. godinu (https://www.mfin.gov.rs//upload/media/AWmSAK_652e63d73d2c3.pdf). Važno je pomenuti i: Strategija za unapređenje položaja osoba sa invaliditetom u Republici Srbiji od 2020. do 2024. Godine, Strategija za socijalno uključivanje Roma i Romkinja u Republici Srbiji za period od 2016. do 2025. Godine, Strategija za prevenciju i zaštitu dece od nasilja (2020–2023) i Nacionalnu strategiju za mlade (2015–2025).

Osnovni dokumenti na lokalnom nivou koji su važni za projektnu intervenciju su Statuti lokalnih samouprava, Planovi postupnog uvođenja rodno odgovornog budžeta, Lokalni planovi za rodnu ravnopravnost, Planovi razvoja i sektorski planovi na lokalnom nivou koji treba da su u skladu sa Zakonom o planskom sistemu (<https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-planskom-sistemu-republike-srbije.html>), Zakonom o budžetskom sistemu(<https://mfin.gov.rs/sr/propisi-1/zakon-o-budžetskom-sistemu-1>), Zakonom o lokalnoj samoupravi (https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_lokalnoj_samoupravi.html) i Zakon o rodnoj ravnopravnosti (<https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-rodnoj-ravnopravnosti.html>) .

Grad Kragujevac

Grad Kragujevac je privredni, administrativni, obrazovni, zdravstveni, kulturni i sportski centar Šumadije. Nalazi se na raskrsnici glavnih državnih puteva i magistralnih saobraćajnica, odmah do železničkog i drumskog koridora 10 koji povezuje Kragujevac sa ostatkom Srbije i Evrope.

Kragujevac je južno od Beograda udaljen 140 kilometara i severno od Niša 150 kilometara. Prostire se na površini od 835 kvadratnih kilometara. Podignut je na obalama Lepenice, u Kragujevačkoj kotlini, gde se dotiču krajnji ogranci šumadijskih planina: Rudnika, Crnog Vrh i Gledičkih planina.

Kragujevac je sedište Šumadijskog upravnog okruga. Na teritoriji Kragujevca nalazi se i geografski centar Srbije, osam kilometara severozapadno od centra grada u ataru sela Drača. Prema popisu iz 2022. bilo je 171186 stanovnika (muškaraca 82535 i žena 88651), što ga čini četvrtim naseljem po broju stanovnika u Srbiji.[2] Smešten je u geografskom središtu zemlje, 145 km južno od Beograda. Od 1818. do 1841. bio je prestonica srpske države.

Trenutna situacija

	Pitanje	Da	Ne	Komentar
1.	Da li grad Kragujevac ima imenovano lice za rodnu ravnopravnost	DA	/	/
2.	Koja je to osoba?	Načelnica odeljenja za	/	/

		ljudska i manjinska prava rodnu ravnopravnost i prevenciju trgovine ljudima Ivana Obradović Stanić		
	Da li je grad Kragujevac imenovao Komisiju za rodnu ravnopravnost? Po Zakonu o RR ovu komisiju treba da čine odbornici/ce.	Grad Kragujevac je imenovao Komisiju za rodnu ravnopravnost čiji su članovi i članice Komisije članovi i članice odborničkih grupa. Grad Kragujevac ima formiran i Savet za rodnu ravnopravnost.	/	/
4.	Da li grad Kragujevac ima Lokalni akcioni plan za rodnu ravnopravnost?	Da. Lokalni akcioni plan za rodnu ravnopravnost grada Kragujevca za period 2022-2024.godine a u toku je od januara meseca 2025.godine izrada novog Lokalnog akcionog plana grada Kragujevca za period 2025-2027. godine .	/	Dokument se može naći na sajtu grada Kragujevca https://kragujevac.ls.gov.rs/

5.	Da li je grad Kragujevac izdvojio sredstva za realizaciju LPA za RR u 2024 i za 2025g	Da, izdvojena su sredstva 500.000 dinara i redovno se realizuju aktivnosti koje su predviđene Lokalnim akcionim planom za rodnu ravnopravnost.	/	/
6.	Da li grad Kragujevac ima plan postupnog uvođenja Rodno odgovornog budžetiranja	Da.		https://kragujevac.ls.gov.rs/
7.	Za koliko budžetskih programa je uvedeno rodno odgovorno budžetiranje?	U svim budžetskim programima je uvedeno rodno odgovorno budžetiranje.(18)		Uvedeno je u svim budžetskim programima. programskim
8.	Da li se redovno radi rodno odgovorna analiza i zna ili se ko to treba da radi?	Redovno se radi rodno odgovorna analiza. Prati je radi Gradska uprava za finansije i javne nabavke.	/	/
9.	Kakav je stav učesnika/ca na sastanku po pitanju rodno odgovornog budžetiranja	Svi učesnici su saglasni po pitanju rodno odgovornog budžetiranja. Stav je pozitivan.	/	/
10	Šta je po njihovom mišljenju problem te se ovaj proces(rodno odgovorno mbudžetiranje) sporo odvija(ili dobro) i šta su	Svi učesnici su zadovoljni i daju svoj dobrinos rodno odgovornom budžetiranju.	/	/

	osnovni problemi?			
11	Da li OCD mogu biti od pomoći da se situacija popravi ?	OCD mogu biti od pomoći da se situacija unapredi još bolje.	/	/
12	Šta bi trebalo uraditi da se trenutna situacija popravi?	Praćenje zakonskih propisa uključivanje ovakvih akata u zakone i propise, što više obuka i radionica na ovakvu temu, kao i uključivanje civilnog sektora.	/	/

U cilju neutralisanja otežavajućih okolnosti i unapređen ja dobrih praksi, Loklani zagovarački tim treba u svom radu da:

1. Stvara nova partnerstva u loklanoj zajednici u procesu unapređenja lokalnih rodno odgovornih politika.
2. Radi na kontinuiranoj edukaciji lokalnih aktera za uspopstavljanje funkcionalnih rodno odgovornih politika.
3. Stvara sistem i praksu godišnjeg praćenja primene rodnoodgovornih politika.
4. Pruži podršku loklanim institucionalnim mehanizmima u izradi rodne analize, godišnjih izveštaja i njihovom objavljivanju.
5. Informiše javnost o značaju rodnodogovornih lokalnih politika i utiče na stvaranju pozitivnog okruženja prema politici rodne jednakosti.
6. Pruži podršku članovima Komisije za rodnu ravnopravnost i Saveta za rodnu ravnopravnost kako bi se ostavrio lokalni kontinuitet u primeni zakonskih obaveza jedinice lokane samouprave

Kao oblik prevazilaženja izazova sa nedostatkom kapaciteta i sredstava, na lokalnom nivou, jeste regionalno udruživanje radi bavljenja pitanjima rodne ravnopravnosti. U tom smislu može se raditi na:

1. Povezivanju sa lokalnim samoupravama kojima je potrebna podrška radi prenosa znanja i iskustava grada Kragujevca i OCD iz ove oblasti.
2. Povezivanju sa Eu gradovima ili drugim OCD radi sticanja novih znanja i zajedničkih projekata.

Grad Pirot

<https://www.pirot.rs/>

Uvodne napomene

Projekat “ Građani u akciji za održive rodno odgovorne politike” realizuje Udruženje Užički centar za ljudska prava i demokratiju iz Užica.

Prioktne aktivnosti Užički centar realizuje uz podršku Centra za promociju civilnog društva - CPCD, koji zajedno sa partnerskim organizacijama iz Albanije – Institut za demokratiju i medijaciju (Institute for Democracy and Mediation - IDM) i Severne Makedonije – Centar za istraživanje i kreiranje politika (Center for Research and Policy Making (CRPM), realizuje projekat pod nazivom SMART Balkans – Civilno društvo za povezan Zapadni Balkan, koji doprinosi jačanju participativnih demokratija i euroatlantskih integracija na Zapadnom Balkanu kroz osnaživanje organizacija civilnog društva i mreža OCD za jaču i aktivniju ulogu u stvaranju mirnih i inkluzivnih društava za održivi razvoj u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Kosovu , Crnoj Gori, Severnoj Makedoniji i Srbiji. Projekat finansira Ministarstvo vanjskih poslova Kraljevine Norveške sa grantom u iznosu od 571 429 000 NOK (17 759 104 EUR).

Specifični ciljevi projekta SMART Balkan su: Snažnije, održivije i dinamičnije OCD u šest zemalja regije Zapadnog Balkana. Razvoj snažnih regionalnih partnerstava organizacija civilnog društva sa Zapadnog Balkana sa njihovim kolegama u EU Povećana efikasnost uticaja građana na promene kroz OCD koje promovišu Sigurnost i stabilnost i dobre upravljačke prakse u regiji Zapadnog Balkana. Povećana svest javnosti o važnosti aktivnog učešća u značajnim razvojnim inicijativama u regiji Vrednosti koje projektni konzorcij razlikuje od ostalih donatora u regionu su: a. transparentnost b. profesionalizam c. lokalno vlasništvo.

Druga faza projekta “ Građani u akciji za održive rodno odgovorne politike” realizuje se od 1. oktobra 2024. godine do 31. januara 2024. godine. U okviru ove faze nastao je i ovaj dokument uz aktivnu uključenost lokalnih timova za javno zagovaranje iz Užica, Čačka, Kragujevca, Niša, Pirola, Aleksinca, Babušnice, Ade, Bečeja i Prijepolja.

Projekat je usmeren na rodnu ravnopravnost, funkcionisanje institucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost i primenu rodno odgovornog budžeta na lokalnom nivou.

Opšti cilj ovog projekta je doprinos sigurnom i bezbednom životu građana i građanki stvaranjem održive politike rodne jednakosti u Republici Srbiji.

Specifični ciljevi su:

1. Izgraditi kapacitete OCD i jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji za efikasniji uticaj na kreiranje održive politike rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou, edukacijom i saradnjom.
2. Upoznati republičke institucionalne mehanizme sa izazovima (zasnovani na argumentima) primene Rodno odgovornog budžeta u jedinicama lokalnih samouprava, mapiranjem trenutne situacije i definisanjem preporuka.
3. Podići nivo informisanosti javnosti o održivom konceptu rodne jednakosti promotivnim i zagovaračkim aktivnostima u 5 regiona Republike Srbije.

Rezime – kome je namenjen ovaj dokument ?

Dokument koji je pred vama je namenjen pre svega:

- Lokalnim zagovaračkim timovima za rodnu ravnopravnost
- Zainteresovanoj lokalnoj javnosti koja je usvajanjem Zakona o rodnoj ravnopravnosti pokazala spremnost da gradi društvo jednakih mogućnosti i za to kreirala i uspostavila mehanizme za praktičnu primenu rodno odgovornih politika.
- Organizacijama civilnog društva u lokalnim zajednicama kako bi unapredili svoj rad, vidljivost i uticaj kao odgovorni partneri u stvaranju društva bez bilo kakvog oblika diskriminacije.
- Predstavnicima jedinica lokalnih samouprava kako bi mogli da unaprede postojeće politike uvođenjem rodne odgovornosti. Naročito je važno ukazati na postojeće izazove sa kojima se suočavaju u potpunoj primeni Zakona o rodnoj ravnopravnosti.
- Medijima na lokalnom nivou kako bi kompetentno izveštavali i promovisali politiku rodne jednakosti.

Cilj ovog Dokumenta je da definiše pravce delovanja lokalnih zagovaračkih timova i jedinica lokalnih samouprava u oblasti rodne ravnopravnosti, kao intersektorskog pitanja u javnim politikama. Rodna ravnopravnost, kao preduslov razvoja, posebno je značajna na lokalnom nivou, gde javne politike direktno utiču na svakodnevni život ljudi, a kvalitet zadovoljavanja potreba građana i građanki oblikuje kvalitet života u celini.

Šta je praktična politika ?

PRAKTIČNA POLITIKA (eng. policy) je termin za koji nemamo adekvatan prevod. Kod nas i reči *policy* i *politics* znače isto - **POLITIKA**. Zbog toga mi ovde govorimo o praktičnim politikama (*policy*) i politici generalno (*politics*). U literaturi ćete za reč *policy* nalaziti termine kao što su *programske politike, javne politike, sektorske politike* i sl. Praktične politike su važne jer uređuju način na koji ljudi rade i žive, uređuju kvalitet ljudskog života u nekoj zajednici. Praktične politike takođe menjaju prostor i odnose među ljudima.

Kako rodna ravnopravnost, kao princip javnog delovanja, izrade i sprovođenja javnih politika nije novina u domaćem institucionalnom okviru i delovanju, potrebno je da svi akteri, na svim nivoima dosledno sprovode princip ravnopravnosti muškaraca i žena, odnosno rade na uspostavljanju ravnopravne raspodele moći i resursa između muškaraca i žena.

Ovaj Dokument definiše predloge za uključivanje perspektive rodne ravnopravnosti u lokalne politike i posebno u lokalni budžet uz punu primenu indritucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost koji su definisani Zakonima u Republici Srbiji.

Rezultat napora i zajedničkih aktivnosti projektnog tima i lokalnog zagovaračkog tima bi trebalo da bude:

- j) zaokružen pristup pružanju podrške lokalnim samoupravama u uvođenju rodne perspektive u lokalne politike i efikasan rad na otklanjanju postojećih prepreka, te unapređenju primene aktuelnog institucionalnog okvira.
- k) puna podrška lokalnim organizacijama civilnog društva za proces praćenja i izveštavanja lokalne javnosti o primeni politike rodne jednakosti na lokalnom nivou uz pomoć alata rodno odgovornog budžeta.

Institucionalni okvir za praktičnu politiku

Rodna ravnopravnost je preduslov razvoja društva i zato je projektna intervencija povezana sa Agendom 2030 (<https://rsjp.gov.rs/wp-content/uploads/Agenda-UN-2030.pdf>) , kao univerzalnom strategijom koja uključuje tri dimenzije održivog razvoja – ekonomski rast, socijalnu inkluziju i zaštitu životne sredine Republike Srbije (cilj br 5). Polazna tačka za projektnu intervenciju je multisektorska priroda rodne ravnopravnosti. Zato je projekat povezan sa više sektorskih strategija koje

se odnose na različite oblasti, a koje i CEDAW konvencija izdvaja kao oblasti od prioritarnog značaja za ostvarivanje rodne ravnopravnosti (<https://womensrightscenter.org/wp-content/uploads/2020/09/CEDAW-konvencija-web.pdf>).

Međunarodni akti relevantni za institucionalni okvir i kreiranje rodno odgovornih javnih politika i budžeta su: Evropska povelja o lokalnoj samoupravi (<https://rm.coe.int/european-charter-of-local-self-government-ser-a6/16808d7afc>) ; Dodatni protokol o pravu učešća u odlučivanju o poslovima lokalnih vlasti; Evropska povelja o rodnoj ravnopravnosti na lokalnom nivou (<https://ravnopravnost.org.rs/wp-content/uploads/2017/03/Evropska-povelja-o-rodnoj-ravnopravnosti-na-lokalnom-nivou.pdf>); preporuke Odbora ministara o: integrisanju rodno aspekta u javne politike, standardima i mehanizmima za postizanje rodne ravnopravnosti (<https://www.osce.org/files/f/documents/6/3/562977.pdf>).

Planski dokumenti Republike Srbije sa kojima je projektna intervencija povezana i relevantni su za institucionalni okvir, sistem i alate za kreiranje rodno odgovornih javnih politika i budžeta su: Strategija i akcioni plan o rodnoj ravnopravnosti (<https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sr/dokumenti/strategije-i-akcioni-planovi/nacionalna-strategija-za-rodnu-ravnopravnost-za-period-2021>) , Strategija prevencije i zaštite od diskriminacije (<https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sr/dokumenti/strategije-i-akcioni-planovi/nacionalna-strategija-prevencije-i-zastite-od-diskriminacije>) , Strategija reforme javne uprave u Republici Srbiji za period od 2020. do 2030. godine (<https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/42/1/reg>) , Program reforme upravljanja javnim finansijama za period od 2021–2025. godine (<https://www.mfin.gov.rs/dokumenti2/program-reforme-upravljanja-javnim-finansijama-pfm>) , Fiskalna strategija za 2024. godinu sa projekcijama za 2025. i 2026. godinu (https://www.mfin.gov.rs//upload/media/AWmSAK_652e63d73d2c3.pdf). Važno je pomenuti i: Strategija za unapređenje položaja osoba sa invaliditetom u Republici Srbiji od 2020. do 2024. Godine, Strategija za socijalno uključivanje Roma i Romkinja u Republici Srbiji za period od 2016. do 2025. Godine, Strategija za prevenciju i zaštitu dece od nasilja (2020–2023) i Nacionalnu strategiju za mlade (2015–2025).

Osnovni dokumenti na lokalnom nivou koji su važni za projektnu intervenciju su Statuti lokalnih samouprava, Planovi postupnog uvođenja rodno odgovornog budžeta, Lokalni planovi za rodnu ravnopravnost, Planovi razvoja i sektorski planovi na lokalnom nivou koji treba da su u skladu sa Zakonom o planskom sistemu (<https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-planskom-sistemu-republike-srbije.html>), Zakonom o budžetskom sistemu(<https://mfin.gov.rs/sr/propisi-1/zakon-o-budžetskom-sistemu-1>), Zakonom o lokalnoj samoupravi (https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_lokalnoj_samoupravi.html) i Zakon o rodnoj ravnopravnosti (<https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-rodnoj-ravnopravnosti.html>) .

Grad Pirot

Pirot je mali evropski grad na jugoistoku Srbije sa bogatom kulturnom tradicijom i burnom istorijom. Nalazi se na značajnoj međunarodnoj transverzali “koridoru 10”, koji povezuje Evropu sa Azijom, u srednjem veku poznatom kao Via militaris. Pirot je administrativni centar najvećeg okruga u Republici koji sa njim čine opštine Dimitrovgad, Babušnica i Bela Palanka, dok je po površini od 1232 km² na trećem mestu u Republici. Svojevremeno je bio centar prerađivačke industrije mlečnih proizvoda, kože, vune, drveta i industrije odeće. Napomenimo da je imao više grla stoke od ondašnje Kraljevine kasnije SFR Jugoslavije. Svoju poznatost Pirot pre svega duguje pirotskom ovčijem kačkavalju, pirotskom ćilimu i danas svakako auto gumi “Tigar MH”. Prema popisu iz 2022. bilo je 49601 (muškarci 24829 i žene 24772) stanovnika.

Trenutna situacija

	Pitanje	Da	Ne	Komentar
1.	Da li grad Pirot ima imenovano lice za rodnu ravnopravnost	Da		
2.	Koja je to osoba?			Amelija Kostadinović, tel. 064/1590268
3.	Da li je grad Pirot imenovao Komisiju za rodnu ravnopravnost	Da		Članovi: 1. Emilija Popović, predsednica 2. Radmila Maničić, član 3. Milinka Nikolić, član 4. Perica Stojanović član 5. Zorica Đorić, član

	st? Po Zakonu o RR ovu komisiju treba da čine odbornici/ce.			
4.	Da li grad Pirot ima Lokalni akcioni plan za rodnu ravnopravnost?	Da		<p>ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗА РОДНУ РАВНОПРАВНОСТ ГРАДА ПИРОТА 2022 – 2024</p> <p>https://pirot.rs/downloads/strategije/LAP2022-2024.pdf</p>
5.	Da li je grad Pirot izdvojio sredstva za realizaciju LPA za RR u 2024 i za 2025g	Da		Nismo uspeli da dobijemo precizan podatak o izdvojenim sredstvima.
6.	Da li grad Pirot ima plan postupnog uvođenja Rodno odgovornog budžetiranja	Da		<p>https://www.pirot.rs/index.php/sr/dokumenta/budzet/106-2023-godina-cir/6015-plan-2023</p> <p>https://www.pirot.rs/index.php/pb-2</p> <p>https://sdgs4all.rs/wp-content/uploads/2021/11/Rodna-perspektiva-u-Planu-razvoja-Grada-Pirota-4.pdf</p>
7.	Za koliko budžetskih programa je uvedeno rodno odgovorno budžetiranje?			Sredstva su izdvojena za 16 od 17 planiranih programa. Naše zapažanje je da se ovde misli samo na programe kojima se finansiraju posebni programi od opšteg interesa (odnosno projekti koje predlažu građani) dok se ne uzima u obzir rodno odgovorno budžetiranje za sve korisnike.
8.	Da li se redovno radi rodno odgovorna analiza i zna ili se ko to treba da radi?		Ne	
9.	Kakav je			Učesnici smatraju da bi trebalo poraditi na

	stav učesnika/ca na sastanku po pitanju rodno odgovornog budžetiranja			edukaciji zaposlenih ali i korisnika budžeta po pitanju rodno odgovorne analize. S obzirom da se prilikom usvajanja budžeta za svaku godinu sprovodi rodno odgovorno budžetiranje, besmisleno je ako izostane analiza. Zaposleni u gradskoj upravi smatraju da bi analiza trebalo da rade korisnici budžeta dok sami korisnici nisu u potpunosti upoznati ni sa rodno odgovornim budžetiranjem a ni sa analizom kao i metodama i načinom rada.
10	Šta je po njihovom mišljenju problem te se ovaj proces(rodno odgovorno mbudžetiranje) sporo odvija(ili dobro) i šta su osnovni probčlemi?			Problem je što sve ovo postoji na papiru ali ni onima koji su zaduženi za sprovođenje a ni korisnicima nije najjasnije koji bi ključni efekti rodno odgovornog budžetiranja trebalo da budu. Problem je i nedovoljna informisanost građana, nedovoljan nivo znanja da bi učestvovali u ovakvom procesu. Drugi problem je što zaposleni u gradskoj upravi kažu da nemaju obavezu praćenja i analize rodno odgovornog budžetiranja pa se krajnji efekti ne mogu adekvatno sagledati.
11	Da li OCD mogu biti od pomoći da se situacija popravi ?	Da		Kreiranjem inicijativa koje bi uključile veći broj građana, učešćem u javnim raspravama, predlozima koji bi doprineli rodno odgovornom budžetiranju ali i praćenjem i davanjem sugestija o tome šta je dobro a šta bi trebalo unaprediti.
12	Šta bi trebalo uraditi da se trenutna situacija popravi?			Uspostavljanje mehanizama za praćenje rodno odgovornog budžetiranja, edukacija zaposlenih i edukacija građana odnosno predstavnika OCD.

U cilju neutralisanja identifikovanih otežavajućih okolnosti, Loklani zagovarački tim treba u svom radu da:

1. Stvara uslove i atmosferu partnerstva sa predstavnicima lokalne samouprave u procesu unapređenja lokalnih rodno odgovornih politika.
3. Radi na kontinuiranoj edukaciji lokalnih aktera za uspostavljanje funkcionalnih rodno odgovornih politika.
4. Stvara sistem i praksu godišnjeg praćenja primene rodno odgovornih politika.

5. Pruži podršku direktnim i indirektnim korisnicima u budžetskom procesu planiranja rob ciljeva i indikatora.
6. Informiše javnost o značaju rodnodogovornih lokalnih politika i utičena stvaranju pozitivnog okruženja prema politici rodne jednakosti.
7. Neguje konstruktivni dijalog i saradnju sa predstavnicima jedinice lokalne samouprave
8. Pruži podršku članovima Komisije za rodnu ravnopravnost i Saveta za rodnu ravnopravnost kako bi se ostavrio lokalni kontinuitet u primeni zakonskih obaveza jedinice lokalne samouprave

Kao oblik prevazilaženja izazova sa nedostatkom kapaciteta i sredstava, na lokalnom nivou, jeste regionalno udruživanje i organizovanje infrastrukture za bavljenje pitanjima rodne ravnopravnosti. U tom smislu može se raditi na:

1. Povezivanju sa lokalnim samoupravama koje su ostvarile određene rezultate radi razmene znanja i iskustava iz ove oblasti.
9. Povezivanju sa Eu gradovima ili drugim OCD

Grad Niš

<https://www.ni.rs/>

Uvodne napomene

Projekat “ Građani u akciji za održive rodno odgovorne politike” realizuje Udruženje Užički centar za ljudska prava i demokratiju iz Užica.

Priprojktne aktivnosti Užički centar realizuje uz podršku Centra za promociju civilnog društva - CPCD, koji zajedno sa partnerskim organizacijama iz Albanije – Institut za demokratiju i medijaciju (Institute for Democracy and Mediation - IDM) i Severne Makedonije – Centar za istraživanje i kreiranje politika (Center for Research and Policy Making (CRPM), realizuje projekat pod nazivom SMART Balkans – Civilno društvo za povezan Zapadni Balkan, koji doprinosi jačanju participativnih demokratija i euroatlantskih integracija na Zapadnom Balkanu kroz osnaživanje organizacija civilnog društva i mreža OCD za jaču i aktivniju ulogu u stvaranju mirnih i inkluzivnih društava za održivi razvoj u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Kosovu , Crnoj Gori, Severnoj Makedoniji i Srbiji. Projekat finansira Ministarstvo vanjskih poslova Kraljevine Norveške sa grantom u iznosu od 571 429 000 NOK (17 759 104 EUR).

Specifični ciljevi projekta SMART Balkan su: Snažnije, održivije i dinamičnije OCD u šest zemalja regije Zapadnog Balkana. Razvoj snažnih regionalnih partnerstava organizacija civilnog društva sa Zapadnog Balkana sa njihovim kolegama u EU Povećana efikasnost uticaja građana na promene kroz OCD koje promovišu Sigurnost i stabilnost i dobre upravljačke prakse u regiji Zapadnog Balkana. Povećana svest javnosti o važnosti aktivnog učešća u značajnim razvojnim inicijativama u regiji Vrednosti koje projektni konzorcij razlikuje od ostalih donatora u regionu su: a. transparentnost b. profesionalizam c. lokalno vlasništvo.

Druga faza projekta “ Građani u akciji za održive rodno odgovorne politike” realizuje se od 1. oktobra 2024. godine do 31. januara 2024. godine. U okviru ove faze nastao je i ovaj dokument uz aktivnu uključenost lokalnih timova za javno zagovaranje iz Užica, Čačka, Kragujevca, Niša, Pirota, Aleksinca, Babušnice, Ade, Bečaja i Prijepolja.

Projekat je usmeren na rodnu ravnopravnost, funkcionisanje institucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost i primenu rodno odgovornog budžeta na lokalnom nivou.

Opšti cilj ovog projekta je doprinos sigurnom i bezbednom životu građana i građanki stvaranjem održive politike rodne jednakosti u Republici Srbiji.

Specifični ciljevi su:

1. Izgraditi kapacitete OCD i jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji za efikasniji uticaj na kreiranje održive politike rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou, edukacijom i saradnjom.
2. Upoznati republičke institucionalne mehanizme sa izazovima (zasnovani na argumentima) primene Rodno odgovornog budžeta u jedinicama lokalnih samouprava, mapiranjem trenutne situacije i definisanjem preporuka.
3. Podići nivo informisanosti javnosti o održivom konceptu rodne jednakosti promotivnim i zagovaračkim aktivnostima u 5 regiona Republike Srbije.

Rezime – kome je namenjen ovaj dokument ?

Dokument koji je pred vama je namenjen pre svega:

- Lokalnim zagovaračkim timovima za rodnu ravnopravnost
- Zainteresovanoj lokalnoj javnosti koja je usvajanjem Zakona o rodnoj ravnopravnosti pokazala spremnost da gradi društvo jednakih mogućnosti I za to kreirala I uspostavila mehanizme za praktičnu primenu rodno odgovornih politika.
- Organizacijama civilnog društva u lokalnim zajednicama kako bi unapredili svoj rad, vidljivost I uticaj kao odgovorni partneri u stvaranju društva bez bilo kakvog oblika diskriminacije.
- Predstavnicima jedinica lokalnih samouprava kako bi mogli da unaprede postojeće politike uvođenjem rodne odgovornosti. Naročito je važno ukazati na postojeće izazove sa kojima se suočavaju u potpunoj primeni Zakona o rodnoj ravnopravnosti.
- Medijima na lokalnom nivou kako bi kompetentno izveštavali I promovisali politiku rodne jednakosti.

Cilj ovog Dokumenta je da definiše pravce delovanja lokalnih zagovaračkih timova i jedinica lokalnih samouprava u oblasti rodne ravnopravnosti, kao intersektorskog pitanja u javnim politikama. Rodna ravnopravnost, kao preduslov razvoja, posebno je značajna na lokalnom nivou, gde javne politike direktno utiču na svakodnevni život ljudi, a kvalitet zadovoljavanja potreba građana i građanki oblikuje kvalitet života u celini.

Šta je praktična politika ?

PRAKTIČNA POLITIKA (eng. *policy*) je termin za koji nemamo adekvatan prevod. Kod nas i reči *policy* i *politics* znače isto - *POLITIKA*. Zbog toga mi ovde govorimo o praktičnim politikama (*policy*) i politici generalno (*politics*). U literaturi ćete za reč *policy* nalaziti termine kao što su *programske politike*, *javne politike*, *sektorske politike* i sl. Praktične politike su važne jer uređuju način na koji ljudi rade i žive, uređuju kvalitet ljudskog života u nekoj zajednici. Praktične politike takođe menjaju prostor i odnose među ljudima.

Kako rodna ravnopravnost, kao princip javnog delovanja, izrade i sprovođenja javnih politika nije novina u domaćem institucionalnom okviru i delovanju, potrebno je da svi akteri, na svim nivoima dosledno sprovode princip ravnopravnosti muškaraca i žena, odnosno rade na uspostavljanju ravnopravne raspodele moći i resursa između muškaraca i žena.

Ovaj Dokument definiše predloge za uključivanje perspektive rodne ravnopravnosti u lokalne politike i posebno u lokalni budžet uz punu primenu inditucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost koji su definisani Zakonima u Republici Srbiji.

Rezultat napora i zajedničkih aktivnosti projektnog tima i lokalnog zagovaračkog tima bi trebalo da bude:

- l) zaokružen pristup pružanju podrške lokalnim samoupravama u uvođenju rodne perspektive u lokalne politike i efikasan rad na otklanjanju postojećih prepreka, te unapređenju primene aktuelnog institucionalnog okvira.
- m) puna podrška lokalnim organizacijama civilnog društva za proces praćenja i izveštavanja lokalne javnosti o primeni politike rodne jednakosti na lokalnom nivou uz pomoć alata rodno odgovornog budžeta.

Institucionalni okvir za praktičnu politiku

Rodna ravnopravnost je preduslov razvoja društva i zato je projektna intervencija povezana sa Agendom 2030 (<https://rsjp.gov.rs/wp-content/uploads/Agenda-UN-2030.pdf>), kao univerzalnom strategijom koja uključuje tri dimenzije održivog razvoja – ekonomski rast, socijalnu inkluziju i zaštitu životne sredine Republike Srbije (cilj br 5). Polazna tačka za projektnu intervenciju je multisektorska priroda rodne ravnopravnosti. Zato je projekat povezan sa više sektorskih strategija koje se odnose na različite oblasti, a koje i CEDAW konvencija izdvaja kao oblasti od

prioritetnog značaja za ostvarivanje rodne ravnopravnosti (<https://womensrightscenter.org/wp-content/uploads/2020/09/CEDAW-konvencija-web.pdf>).

Međunarodni akti relevantni za institucionalni okvir i kreiranje rodno odgovornih javnih politika i budžeta su: Evropska povelja o lokalnoj samoupravi (<https://rm.coe.int/european-charter-of-local-self-government-ser-a6/16808d7afc>) ; Dodatni protokol o pravu učešća u odlučivanju o poslovima lokalnih vlasti; Evropska povelja o rodnoj ravnopravnosti na lokalnom nivou (<https://ravnopravnost.org.rs/wp-content/uploads/2017/03/Evropska-povelja-o-rodnoj-ravnopravnosti-na-lokalnom-nivou.pdf>); preporuke Odbora ministara o: integrisanju rodnog aspekta u javne politike, standardima i mehanizmima za postizanje rodne ravnopravnosti (<https://www.osce.org/files/f/documents/6/3/562977.pdf>).

Planski dokumenti Republike Srbije sa kojima je projektna intervencija povezana i relevantni su za institucionalni okvir, sistem i alate za kreiranje rodno odgovornih javnih politika i budžeta su: Strategija i akcioni plan o rodnoj ravnopravnosti (<https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sr/dokumenti/strategije-i-akcioni-planovi/nacionalna-strategija-za-rodnu-ravnopravnost-za-period-2021>) , Strategija prevencije i zaštite od diskriminacije (<https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sr/dokumenti/strategije-i-akcioni-planovi/nacionalna-strategija-prevencije-i-zastite-od-diskriminacije>) , Strategija reforme javne uprave u Republici Srbiji za period od 2020. do 2030. godine (<https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/42/1/reg>) , Program reforme upravljanja javnim finansijama za period od 2021–2025. godine (<https://www.mfin.gov.rs/dokumenti2/program-reforme-upravljanja-javnim-finansijama-pfm>) , Fiskalna strategija za 2024. godinu sa projekcijama za 2025. i 2026. godinu (https://www.mfin.gov.rs//upload/media/AWmSAK_652e63d73d2c3.pdf). Važno je pomenuti i: Strategija za unapređenje položaja osoba sa invaliditetom u Republici Srbiji od 2020. do 2024. Godine, Strategija za socijalno uključivanje Roma i Romkinja u Republici Srbiji za period od 2016. do 2025. Godine, Strategija za prevenciju i zaštitu dece od nasilja (2020–2023) i Nacionalnu strategiju za mlade (2015–2025).

Osnovni dokumenti na lokalnom nivou koji su važni za projektnu intervenciju su Statuti lokalnih samouprava, Planovi postupnog uvođenja rodno odgovornog

budžeta, Lokalni planovi za rodnu ravnopravnost, Planovi razvoja i sektorski planovi na lokalnom nivou koji treba da su u skladu sa Zakonom o planskom sistemu (<https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-planskom-sistemu-republike-srbije.html>), Zakonom o budžetskom sistemu(<https://mfin.gov.rs/sr/propisi-1/zakon-o-budzetskom-sistemu-1>), Zakonom o lokalnoj samoupravi (https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_lokalnoj_samoupravi.html) i Zakon o rodnoj ravnopravnosti (<https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-rodnoj-ravnopravnosti.html>) .

Grad Niš

Niš je gradsko naselje i sedište istoimene teritorijalne jedinice u Srbiji. Administrativni je centar Nišavskog upravnog okruga i najveći grad južne i istočne Srbije. Prema popisu iz 2022. bilo je 249501(muškarci 120792 i žene 128709) stanovnika, pa je tako Niš treći grad po broju stanovnika u Srbiji (posle Beograda i Novog Sada). Nalazi se na reci Nišavi, nedaleko od njenog ušća u Južnu Moravu. Grad Niš zauzima površinu od oko 596,73 km², uključujući Nišku Banju i 68 prigradskih naselja.

Trenutna situacija

	Pitanje	Da	Ne	Komentar
1.	Da li grad Niš ima imenovano lice za rodnu ravnopravnost		Ne, u procesu je imenovanja	
2.	Koja je to osoba?		/	Saznati ime i prezime i kontakt
3.	Da li je grad Niš imenovao Komisiju za rodnu ravnopravnost? Po Zakonu i o RR ovu		Ne, u procesu je imenovanja, stara je raspuštena	Saznati ko su članovi i koji je kontakt ili gde se može naći Odluka o formiranju.

	komisiju treba da čine odbornici/c e.			
4.	Da li grad Niš ima Lokalni akcioni plan za rodnu ravnopravnost?		Ne, imao je samo za 2016-2017. http://www.eservis.ni.rs/propisi/Docs/8201.pdf	Szanati za koji je vremenski period i gde se može naći dokument (link)
5.	Da li je grad Niš izdvojio sredstva za realizaciju LPA za RR u 2024 i za 2025g		Ne, nema LPA	Uneti komentar ili odgovor prisutnih
6.	Da li grad Niš ima plan postupnog uvođenja Rodno odgovornog budžetiranja	Da, nije javno dostupan		Uneti odgovor i komentare i gde se taj dokument može pronaći
7.	Za koliko budžetskih programa je uvedeno rodno odgovorno budžetiranje?	Da		Svih 17, zakonski minimum
8.	Da li se redovno radi rodno odgovorna analiza i zna ili se ko to treba da radi?		Ne znamo, nije javno dostupno	

9.	Kakav je stav učesnika/ca na sastanku po pitanju rodno odgovornog budžetiranja	Pozitivan stav, mada zvuči kao spisak lepih želja		Pozitivan stav, mada zvuči kao spisak lepih želja
10	Šta je po njihovom mišljenju problem te se ovaj proces(rodno odgovorno budžetiranje) sporo odvija(ili dobro) i šta su osnovni problemi?			Nedovoljno znanja i iskustva na ovu temu, neko samo treba time da se bavi
11	Da li OCD mogu biti od pomoći da se situacija popravi ?	Svakako, nadamo se da ćemo u okviru Saveta unaprediti nešto od ovoga		
12	Šta bi trebalo uraditi da se trenutna situacija popravi?			Da se formiraju sva tela i da se donese važeći LPA

U cilju neutralisanja identifikovanih otežavajućih okolnosti, lokalni zagovarački tim treba u svom radu da:

1. Stvara uslove i atmosferu partnerstva sa predstavnicima lokalne samouprave u procesu unapređenja lokalnih rodno odgovornih politika.

2. Radi na kontinuiranoj edukaciji lokalnih aktera iz opština grada Niša za uspostavljanje funkcionalnih rodno odgovornih politika u opštinskoj strukturi po ugledu na Grad Niš.
3. Stvara sistem i praksu participativnog donošenja Lokalnog akcionog plana za RR grada Niša.
4. Pruži podršku direktnim i indirektnim korisnicima u budžetskom procesu planiranja rob ciljeva i indikatora.
5. Informiše javnost o značaju rodno odgovornih lokalnih politika i utiče na stvaranje pozitivnog okruženja prema politici rodne jednakosti.
6. Neguje konstruktivni dijalog i saradnju sa predstavnicima jedinice lokalne samouprave
7. Pruži podršku članovima Komisije za rodnu ravnopravnost i Saveta za rodnu ravnopravnost kako bi se ostavrio lokalni kontinuitet u primeni zakonskih obaveza jedinice lokalne samouprave

Lokalni zagovarački tim će se neminovno suočiti sa izazovima kao što su: nedostatak kapaciteta, infrastrukture i sredstava. Odgovor na navedene izazove kojima treba dodati i tradicionalnu odbojnost prema politikama jednakosti i ravnopravnosti jeste regionalno udruživanje sa svim akterima (OCD , predstavnicima JLS, akademska zajednica, pojedinci/ke) i organizovanje infrastrukture za bavljenje pitanjima rodne ravnopravnosti. U tom smislu može se raditi na:

1. Povezivanju sa lokalnim samoupravama koje su ostvarile određene rezultate radi sticanja i razmene znanja i iskustava iz ove oblasti.
3. Povezivanju sa drugim OCD, telima na nacionalnom nivou pa i EU gradovima.

Opština Bečej

<https://www.becej.rs/>

Uvodne napomene

Projekat “ Građani u akciji za održive rodno odgovorne politike” realizuje Udruženje Užički centar za ljudska prava i demokratiju iz Užica.

Prijetne aktivnosti Užički centar realizuje uz podršku Centra za promociju civilnog društva - CPCD, koji zajedno sa partnerskim organizacijama iz Albanije – Institut za demokratiju i medijaciju (Institute for Democracy and Mediation - IDM) i Severne Makedonije – Centar za istraživanje i kreiranje politika (Center for Research and Policy Making (CRPM), realizuje projekat pod nazivom SMART Balkans – Civilno društvo za povezan Zapadni Balkan, koji doprinosi jačanju participativnih demokratija i euroatlantskih integracija na Zapadnom Balkanu kroz osnaživanje organizacija civilnog društva i mreža OCD za jaču i aktivniju ulogu u stvaranju mirnih i inkluzivnih društava za održivi razvoj u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Kosovu, Crnoj Gori, Severnoj Makedoniji i Srbiji. Projekat finansira Ministarstvo vanjskih poslova Kraljevine Norveške sa grantom u iznosu od 571 429 000 NOK (17 759 104 EUR).

Specifični ciljevi projekta SMART Balkan su: Snažnije, održivije i dinamičnije OCD u šest zemalja regije Zapadnog Balkana. Razvoj snažnih regionalnih partnerstava organizacija civilnog društva sa Zapadnog Balkana sa njihovim kolegama u EU Povećana efikasnost uticaja građana na promene kroz OCD koje promovisu Sigurnost i stabilnost i dobre upravljačke prakse u regiji Zapadnog Balkana. Povećana svest javnosti o važnosti aktivnog učešća u značajnim razvojnim inicijativama u regiji Vrednosti koje projektni konzorcij razlikuje od ostalih donatora u regionu su: a. transparentnost b. profesionalizam c. lokalno vlasništvo.

Druga faza projekta “ Građani u akciji za održive rodno odgovorne politike” realizuje se od 1. oktobra 2024. godine do 31. januara 2024. godine. U okviru ove faze nastao je i ovaj dokument uz aktivnu uključenost lokalnih timova za javno zagovaranje iz Užica, Čačka, Kragujevca, Niša, Pirota, Aleksinca, Babušnice, Ade, Bečeja i Prijepolja.

Projekat je usmeren na rodnu ravnopravnost, funkcionisanje institucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost i primenu rodno odgovornog budžeta na lokalnom nivou.

Opšti cilj ovog projekta je doprinos sigurnom i bezbednom životu građana i građanki stvaranjem održive politike rodne jednakosti u Republici Srbiji.

Specifični ciljevi su:

1. Izgraditi kapacitete OCD i jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji za efikasniji uticaj na kreiranje održive politike rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou, edukacijom i saradnjom.
2. Upoznati republičke institucionalne mehanizme sa izazovima (zasnovani na argumentima) primene Rodno odgovornog budžeta u jedinicama lokalnih samouprava, mapiranjem trenutne situacije i definisanjem preporuka.
3. Podići nivo informisanosti javnosti o održivom konceptu rodne jednakosti promotivnim i zagovaračkim aktivnostima u 5 regiona Republike Srbije.

Rezime – kome je namenjen ovaj dokument ?

Dokument koji je pred vama je namenjen pre svega:

- Lokalnim zagovaračkim timovima za rodnu ravnopravnost
- Zainteresovanoj lokalnoj javnosti koja je usvajanjem Zakona o rodnoj ravnopravnosti pokazala spremnost da gradi društvo jednakih mogućnosti I za to kreirala I uspostavila mehanizme za praktičnu primenu rodno odgovornih politika.
- Organizacijama civilnog društva u lokalnim zajednicama kako bi unapredili svoj rad, vidljivost I uticaj kao odgovorni partneri u stvaranju društva bez bilo kakvog oblika diskriminacije.
- Predstavnicima jedinica lokalnih samouprava kako bi mogli da unaprede postojeće politike uvođenjem rodne odgovornosti. Naročito je važno ukazati na postojeće izazove sa kojima se suočavaju u potpunoj primeni Zakona o rodnoj ravnopravnosti.
- Medijima na lokalnom nivou kako bi kompetentno izveštavali I promovisali politiku rodne jednakosti.

Cilj ovog Dokumenta je da definiše pravce delovanja lokalnih zagovaračkih timova i jedinica lokalnih samouprava u oblasti rodne ravnopravnosti, kao intersektorskog pitanja u javnim politikama. Rodna ravnopravnost, kao preduslov razvoja, posebno je značajna na lokalnom nivou, gde javne politike direktno utiču na svakodnevni život ljudi, a kvalitet zadovoljavanja potreba građana i građanki oblikuje kvalitet života u celini.

Šta je praktična politika ?

PRAKTIČNA POLITIKA (eng. policy) je termin za koji nemamo adekvatan prevod. Kod nas i reči *policy* i *politics* znače isto - **POLITIKA**. Zbog toga mi ovde govorimo o praktičnim politikama (*policy*) i politici generalno (*politics*). U literaturi ćete za reč *policy* nalaziti termine kao što su *programske politike*, *javne politike*, *sektorske politike* i sl. Praktične politike su važne jer uređuju način na koji ljudi rade i žive, uređuju kvalitet ljudskog života u nekoj zajednici. Praktične politike takođe menjaju prostor i odnose među ljudima.

Kako rodna ravnopravnost, kao princip javnog delovanja, izrade i sprovođenja javnih politika nije novina u domaćem institucionalnom okviru i delovanju, potrebno je da svi akteri, na svim nivoima dosledno sprovode princip ravnopravnosti muškaraca i žena, odnosno rade na uspostavljanju ravnopravne raspodele moći i resursa između muškaraca i žena.

Ovaj Dokument definiše predloge za uključivanje perspektive rodne ravnopravnosti u lokalne politike i posebno u lokalni budžet uz punu primenu institucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost koji su definisani Zakonima u Republici Srbiji.

Rezultat napora i zajedničkih aktivnosti projektnog tima i lokalnog zagovaračkog tima bi trebalo da bude:

- n) zaokružen pristup pružanju podrške lokalnim samoupravama u uvođenju rodne perspektive u lokalne politike i efikasan rad na otklanjanju postojećih prepreka, te unapređenju primene aktuelnog institucionalnog okvira.
- o) puna podrška lokalnim organizacijama civilnog društva za proces praćenja i izveštavanja lokalne javnosti o primeni politike rodne jednakosti na lokalnom nivou uz pomoć alata rodno odgovornog budžeta.

Institucionalni okvir za praktičnu politiku

Rodna ravnopravnost je preduslov razvoja društva i zato je projektna intervencija povezana sa Agendom 2030 (<https://rsjp.gov.rs/wp-content/uploads/Agenda-UN-2030.pdf>), kao univerzalnom strategijom koja uključuje tri dimenzije održivog razvoja – ekonomski rast, socijalnu inkluziju i zaštitu životne sredine Republike Srbije (cilj br 5). Polazna tačka za projektnu intervenciju je multisektorska priroda rodne ravnopravnosti. Zato je projekat povezan sa više sektorskih strategija koje

se odnose na različite oblasti, a koje i CEDAW konvencija izdvaja kao oblasti od prioritarnog značaja za ostvarivanje rodne ravnopravnosti (<https://womensrightscenter.org/wp-content/uploads/2020/09/CEDAW-konvencija-web.pdf>).

Međunarodni akti relevantni za institucionalni okvir i kreiranje rodno odgovornih javnih politika i budžeta su: Evropska povelja o lokalnoj samoupravi (<https://rm.coe.int/european-charter-of-local-self-government-ser-a6/16808d7afc>) ; Dodatni protokol o pravu učešća u odlučivanju o poslovima lokalnih vlasti; Evropska povelja o rodnoj ravnopravnosti na lokalnom nivou (<https://ravnopravnost.org.rs/wp-content/uploads/2017/03/Evropska-povelja-o-rodnoj-ravnopravnosti-na-lokalnom-nivou.pdf>); preporuke Odbora ministara o: integrisanju rodno aspekta u javne politike, standardima i mehanizmima za postizanje rodne ravnopravnosti (<https://www.osce.org/files/f/documents/6/3/562977.pdf>).

Planski dokumenti Republike Srbije sa kojima je projektna intervencija povezana i relevantni su za institucionalni okvir, sistem i alate za kreiranje rodno odgovornih javnih politika i budžeta su: Strategija i akcioni plan o rodnoj ravnopravnosti (<https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sr/dokumenti/strategije-i-akcioni-planovi/nacionalna-strategija-za-rodnu-ravnopravnost-za-period-2021>) , Strategija prevencije i zaštite od diskriminacije (<https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sr/dokumenti/strategije-i-akcioni-planovi/nacionalna-strategija-prevencije-i-zastite-od-diskriminacije>) , Strategija reforme javne uprave u Republici Srbiji za period od 2020. do 2030. godine (<https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/42/1/reg>) , Program reforme upravljanja javnim finansijama za period od 2021–2025. godine (<https://www.mfin.gov.rs/dokumenti2/program-reforme-upravljanja-javnim-finansijama-pfm>) , Fiskalna strategija za 2024. godinu sa projekcijama za 2025. i 2026. godinu (https://www.mfin.gov.rs//upload/media/AWmSAK_652e63d73d2c3.pdf). Važno je pomenuti i: Strategija za unapređenje položaja osoba sa invaliditetom u Republici Srbiji od 2020. do 2024. Godine, Strategija za socijalno uključivanje Roma i Romkinja u Republici Srbiji za period od 2016. do 2025. Godine, Strategija za prevenciju i zaštitu dece od nasilja (2020–2023) i Nacionalnu strategiju za mlade (2015–2025).

Osnovni dokumenti na lokalnom nivou koji su važni za projektnu intervenciju su Statuti lokalnih samouprava, Planovi postupnog uvođenja rodno odgovornog budžeta, Lokalni planovi za rodnu ravnopravnost, Planovi razvoja i sektorski planovi na lokalnom nivou koji treba da su u skladu sa Zakonom o planskom sistemu (<https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-planskom-sistemu-republike-srbije.html>), Zakonom o budžetskom sistemu(<https://mfin.gov.rs/sr/propisi-1/zakon-o-budžetskom-sistemu-1>), Zakonom o lokalnoj samoupravi (https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_lokalnoj_samoupravi.html) i Zakon o rodnoj ravnopravnosti (<https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-rodnoj-ravnopravnosti.html>) .

Opština Bečej

Bečej (ranije Stari Bečej) je gradsko naselje u Srbiji i sedište istoimene opštine u Južnobačkom upravnom okrugu. Prema popisu iz 2022. bilo je 30681(muškarci 15026 i 15655 žene) stanovnika. Ekonomski je centar na srednjem toku Tise kroz Srbiju. Nalazi se na važnom putu koji povezuje Novi Sad i Suboticu. Grad se prvi put spominje 1091. godine. Čine je grad Bečej i naselja Bačko Petrovo Selo, Bačko Gradište, Radičević, Mileševo, Drljan i Poljanice. Ukupna površina je 487 m2.

Trenutna situacija

	PITANJE	DA	NE	KOMENTAR
1.	Da li opština Bečej ima imenovano lice ta rodnu ravnopravnost?	Da		
2.	Ko je ta osoba?			Jelena Brankov – Čerevicki, koordinatorka za poslove iz oblasti rodne ravnoprave opštine Bečej, šefica Odeljenja za ljudske resurse i zajedničke poslove Opštinske uprave Bečej
3.	Da li je opština Bečej imenovala Komisiju za RR?	Da		Komisija je imenovana nakon posledjih lokalnih izbora i sastaje se uočio svake sednice Skupštine opštine Bečej.
4.	Da li opština Bečej ima lokalni akcioni	Da		LAP plan je važeći još ove godine. Urađen je

	plan za RR?			participativno i temeljno, ali nedostaju izveštaji o realizaciji i učincima. Na sastanku su se učesnici saglasili oko toga će naredni plan ove godine krenuti da se priprema, odnosno da će opština za sredstva za stručnu podršku za fascilitaciju procesa aplicirati ponovo kod Zavoda za rodnu ravnopravnost AP Vojvodine. https://www.becej.rs/
5.	Da li je opština Bečej izdvojila sredstva za realizaciju LAP za RR u 2024. i 2025?		Ne	Na sastanku je rečeno da opština u formalnom smislu ne sprovodi ROB, a da je 2023. godine urađen predlog ROB-a za programe 2, 3 i 5 u budžetu za 2024. godinu, ali da nadležne službe isti nisu uvrstile u nacrt odluke o budžetu.
6.	Da li opština Bečej ima Plan postupnog uvođenja ROB?		Ne	Plan je poslednji put izrađen u martu 2023. godine za 2024. godinu.
7.	Za koliko budžetskih programa je uvedeno ROB?			Planom je u prethodnom periodu (budući da nema za 2025.) uvek sadržao po jedan cilj (koliko je minimalno) za programe 3, 13 i 14.
8.	Da li se redovno radi rodno odgovorna analiza i zna li se ko to treba da radi?		Ne	Na sastanku je rečeno da se sistemski rodno – odgovorna analiza ne sprovodi, ali da je prethodni LAP urađen vrlo temeljno i da u njima ima dosta podataka koji se mogu koristiti i za ove svrhe.
9.	Kakav je stav učesnika i učesnica po pitanju ROB?			Prisutni na sastanku smatraju da je ROB koristan alat, ali da je svim akterima potrebno dodatno obučavanje.
10.	Šta je po njihovom mišljenju problem te se ovaj proces sporo odvija (ili se dobro			Smatraju da, osim obuke, treba da se unapredi komunikacija u smislu razmene podataka između

	odvija) i šta su osnovni problemi?			službi i aktera na lokalnom nivou, kao i da se odrede konkretni parametri i indikatori koji će se jednostavno pratiti. Navode nedostatak novca u budžetu koji bi bio u skladu sa postavljenim ciljevima ROB.
11.	Da li OCD mogu biti od pomoći da se situacija popravi?			OCD na lokalnom nivou mnogo pomažu JLS da unapredi rodnu ravnopravnost i da se uvede i primenjuje ROB. JLS i dalje očekuje podršku i nudi saradnju.
12.	Šta bi trebalo uraditi da se trenutna situacija popravi?			Potrebno je više aplicirati za podršku, odnosno projekte za unapređenje rodne ravnopravnosti i uspostavljanja rodno odgovornog budžetiranja. Treba češće organizovati sastanka kakav je ovaj današnji, ali i sednice Saveta budu sazivane o ROB-u i da se na njih odazivaju svi relevantni akteri.

U cilju neutralisanja identifikovanih otežavajućih okolnosti, loklani zagovarački tim treba u svom radu da:

1. Stvara uslove i atmosferu partnerstva sa predstavnicima lokalne samouprave u procesu unapređenja lokalnih rodno odgovornih politika.
2. Radi na kontinuiranoj edukaciji lokalnih aktera iz opštini Bečej za uspostavljanje funkcionalnih rodno odgovornih politika
3. Stvara sistem i praksu analize i razmene podataka između službi i aktera na lokalnom nivou, kao i da se odrede konkretni parametri i indikatori koji će se jednostavno pratiti.
4. Pruži podršku direktnim i indirektnim korisnicima u budžetskom procesu planiranja rob ciljeva i indikatora.
5. Informiše javnost o značaju rodnodogovornih lokalnih politika i utiče na stvaranje pozitivnog okruženja prema politici rodne jednakosti.
6. Neguje konstruktivni dijalog i saradnju sa predstavnicima jedinice lollane samouprave
7. Pruži podršku u stvaranju prakse kontinuirane saradnje članovima Saveta za rodnu ravnopravnost sa drugim savetodavnim telima opštine Bečerj

kako bi se ostavrio kontinuitet u primeni zakonskih obaveza jedinice lokane samouprave u primeni ROBa.

Lokalni zagovarački tim će se neminovno suočiti sa izazovima kao što su: nedostatak kapaciteta, infrastrukture i sredstava. Odgovor na navedene izazove jeste regionalno udruživanje sa svim akterima (OCD , predstavnicima JLS, akademska zajednica, pojedinci/ke) i organizovanje infrastrukture za bavljenje pitanjima rodne ravnopravnosti. U tom smislu može se raditi na:

- 1.Povezivanju sa lokalnim samoupravama koje su ostvarile određene rezultate radi sticanja znanja i iskustava iz ove oblasti.
2. Povezivanju sa drugim OCD, telima na nacionalnom nivou pa i EU gradovima tadi obezbeđenja nedostajućih sredstava.

Opština Prijepolje

<https://www.prijepolje.ls.gov.rs/>

Uvodne napomene

Projekat “ Građani u akciji za održive rodno odgovorne politike” realizuje Udruženje Užički centar za ljudska prava i demokratiju iz Užica.

Priorktne aktivnosti Užički centar realizuje uz podršku Centra za promociju civilnog društva - CPCD, koji zajedno sa partnerskim organizacijama iz Albanije – Institut za demokratiju i medijaciju (Institute for Democracy and Mediation - IDM) i Severne Makedonije – Centar za istraživanje i kreiranje politika (Center for Research and Policy Making (CRPM), realizuje projekat pod nazivom SMART Balkans – Civilno društvo za povezan Zapadni Balkan, koji doprinosi jačanju participativnih demokratija i euroatlantskih integracija na Zapadnom Balkanu kroz osnaživanje organizacija civilnog društva i mreža OCD za jaču i aktivniju ulogu u stvaranju mirnih i inkluzivnih društava za održivi razvoj u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Kosovu , Crnoj Gori, Severnoj Makedoniji i Srbiji. Projekat finansira Ministarstvo vanjskih poslova Kraljevine Norveške sa grantom u iznosu od 571 429 000 NOK (17 759 104 EUR).

Specifični ciljevi projekta SMART Balkan su: Snažnije, održivije i dinamičnije OCD u šest zemalja regije Zapadnog Balkana. Razvoj snažnih regionalnih partnerstava organizacija civilnog društva sa Zapadnog Balkana sa njihovim kolegama u EU Povećana efikasnost uticaja građana na promene kroz OCD koje promovišu Sigurnost i stabilnost i dobre upravljačke prakse u regiji Zapadnog Balkana. Povećana svest javnosti o važnosti aktivnog učešća u značajnim razvojnim inicijativama u regiji Vrednosti koje projektni konzorcij razlikuje od ostalih donatora u regionu su: a. transparentnost b. profesionalizam c. lokalno vlasništvo.

Druga faza projekta “ Građani u akciji za održive rodno odgovorne politike” realizuje se od 1. oktobra 2024. godine do 31. januara 2024. godine. U okviru ove faze nastao je i ovaj dokument uz aktivnu uključenost lokalnih timova za javno zagovaranje iz Užica, Čačka, Kragujevca, Niša, Pirota, Aleksinca, Babušnice, Ade, Bečaja i Prijepolja.

Projekat je usmeren na rodnu ravnopravnost, funkcionisanje institucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost i primenu rodno odgovornog budžeta na lokalnom nivou.

Opšti cilj ovog projekta je doprinos sigurnom i bezbednom životu građana i građanki stvaranjem održive politike rodne jednakosti u Republici Srbiji.

Specifični ciljevi su:

1. Izgraditi kapacitete OCD i jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji za efikasniji uticaj na kreiranje održive politike rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou, edukacijom i saradnjom.
2. Upoznati republičke institucionalne mehanizme sa izazovima (zasnovani na argumentima) primene Rodno odgovornog budžeta u jedinicama lokalnih samouprava, mapiranjem trenutne situacije i definisanjem preporuka.
3. Podići nivo informisanosti javnosti o održivom konceptu rodne jednakosti promotivnim i zagovaračkim aktivnostima u 5 regiona Republike Srbije.

Rezime – kome je namenjen ovaj dokument ?

Dokument koji je pred vama je namenjen pre svega:

- Lokalnim zagovaračkim timovima za rodnu ravnopravnost
- Zainteresovanoj lokalnoj javnosti koja je usvajanjem Zakona o rodnoj ravnopravnosti pokazala spremnost da gradi društvo jednakih mogućnosti i za to kreirala i uspostavila mehanizme za praktičnu primenu rodno odgovornih politika.
- Organizacijama civilnog društva u lokalnim zajednicama kako bi unapredili svoj rad, vidljivost i uticaj kao odgovorni partneri u stvaranju društva bez bilo kakvog oblika diskriminacije.
- Predstavnicima jedinica lokalnih samouprava kako bi mogli da unaprede postojeće politike uvođenjem rodne odgovornosti. Naročito je važno ukazati na postojeće izazove sa kojima se suočavaju u potpunoj primeni Zakona o rodnoj ravnopravnosti.
- Medijima na lokalnom nivou kako bi kompetentno izveštavali i promovisali politiku rodne jednakosti.

Cilj ovog Dokumenta je da definiše pravce delovanja lokalnih zagovaračkih timova i jedinica lokalnih samouprava u oblasti rodne ravnopravnosti, kao intersektorskog pitanja u javnim politikama. Rodna ravnopravnost, kao preduslov razvoja, posebno je značajna na lokalnom nivou, gde javne politike direktno utiču na svakodnevni život ljudi, a kvalitet zadovoljavanja potreba građana i građanki oblikuje kvalitet života u celini.

Šta je praktična politika ?

PRAKTIČNA POLITIKA (eng. *policy*) je termin za koji nemamo adekvatan prevod. Kod nas i reči *policy* i *politics* znače isto - *POLITIKA*. Zbog toga mi ovde govorimo o praktičnim politikama (*policy*) i politici generalno (*politics*). U literaturi ćete za reč *policy* nalaziti termine kao što su *programske politike*, *javne politike*, *sektorske politike* i sl. Praktične politike su važne jer uređuju način na koji ljudi rade i žive, uređuju kvalitet ljudskog života u nekoj zajednici. Praktične politike takođe menjaju prostor i odnose među ljudima.

Kako rodna ravnopravnost, kao princip javnog delovanja, izrade i sprovođenja javnih politika nije novina u domaćem institucionalnom okviru i delovanju, potrebno je da svi akteri, na svim nivoima dosledno sprovode princip ravnopravnosti muškaraca i žena, odnosno rade na uspostavljanju ravnopravne raspodele moći i resursa između muškaraca i žena.

Ovaj Dokument definiše predloge za uključivanje perspektive rodne ravnopravnosti u lokalne politike i posebno u lokalni budžet uz punu primenu inditucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost koji su definisani Zakonima u Republici Srbiji.

Rezultat napora i zajedničkih aktivnosti projektnog tima i lokalnog zagovaračkog tima bi trebalo da bude:

- 1.zaokružen pristup pružanju podrške lokalnim samoupravama u uvođenju rodne perspektive u lokalne politike i efikasan rad na otklanjanju postojećih prepreka, te unapređenju primene aktuelnog institucionalnog okvira.
2. puna podrška lokalnim organizacijama civilnog društva za proces praćenja i izveštavanja lokalne javnosti o primeni politike rodne jednakosti na lokalnom nivou uz pomoć alata rodno odgovornog budžeta.

Institucionalni okvir za praktičnu politiku

Rodna ravnopravnost je preduslov razvoja društva i zato je projektna intervencija povezana sa Agendom 2030(<https://rsjp.gov.rs/wp-content/uploads/Agenda-UN-2030.pdf>) , kao univerzalnom strategijom koja uključuje tri dimenzije održivog razvoja – ekonomski rast, socijalnu inkluziju i zaštitu životne sredine Republike Srbije (cilj br 5). Polazna tačka za projektnu intervenciju je multisektorska priroda rodne ravnopravnosti. Zato je projekat povezan sa više sektorskih strategija koje se odnose na različite oblasti, a koje i CEDAW konvencija izdvaja kao oblasti od prioritetnog značaja za ostvarivanje rodne ravnopravnosti

(<https://womensrightscenter.org/wp-content/uploads/2020/09/CEDAW-konvencija-web.pdf>).

Međunarodni akti relevantni za institucionalni okvir i kreiranje rodno odgovornih javnih politika i budžeta su: Evropska povelja o lokalnoj samoupravi (<https://rm.coe.int/european-charter-of-local-self-government-ser-a6/16808d7afc>) ; Dodatni protokol o pravu učešća u odlučivanju o poslovima lokalnih vlasti; Evropska povelja o rodnoj ravnopravnosti na lokalnom nivou (<https://ravnopravnost.org.rs/wp-content/uploads/2017/03/Evropska-povelja-o-rodnoj-ravnopravnosti-na-lokalnom-nivou.pdf>); preporuke Odbora ministara o: integrisanju rodnog aspekta u javne politike, standardima i mehanizmima za postizanje rodne ravnopravnosti (<https://www.osce.org/files/f/documents/6/3/562977.pdf>).

Planski dokumenti Republike Srbije sa kojima je projektna intervencija povezana i relevantni su za institucionalni okvir, sistem i alate za kreiranje rodno odgovornih javnih politika i budžeta su: Strategija i akcioni plan o rodnoj ravnopravnosti (<https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sr/dokumenti/strategije-i-akcioni-planovi/nacionalna-strategija-za-rodnu-ravnopravnost-za-period-2021>) , Strategija prevencije i zaštite od diskriminacije (<https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sr/dokumenti/strategije-i-akcioni-planovi/nacionalna-strategija-prevencije-i-zastite-od-diskriminacije>) , Strategija reforme javne uprave u Republici Srbiji za period od 2020. do 2030. godine(<https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/42/1/reg>) , Program reforme upravljanja javnim finansijama za period od 2021–2025. godine (<https://www.mfin.gov.rs/dokumenti2/program-reforme-upravljanja-javnim-finansijama-pfm>) , Fiskalna strategija za 2024. godinu sa projekcijama za 2025. i 2026. godinu (https://www.mfin.gov.rs//upload/media/AWmSAK_652e63d73d2c3.pdf). Važno je pomenuti i: Strategija za unapređenje položaja osoba sa invaliditetom u Republici Srbiji od 2020. do 2024. Godine, Strategija za socijalno uključivanje Roma i Romkinja u Republici Srbiji za period od 2016. do 2025. Godine, Strategija za prevenciju i zaštitu dece od nasilja (2020–2023) i Nacionalnu strategiju za mlade (2015–2025).

Osnovni dokumenti na lokalnom nivou koji su važni za projektnu intervenciju su Statuti lokalnih samouprava, Planovi postupnog uvođenja rodno odgovornog budžeta, Lokalni planovi za rodnu ravnopravnost, Planovi razvoja i sektorski planovi na lokalnom nivou koji treba da su u skladu sa Zakonom o planskom sistemu (<https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-planskom-sistemu-republike-srbije.html>) , Zakonom o budžetskom sistemu(<https://mfin.gov.rs/sr/propisi-1/zakon-o-budžetskom-sistemu-1>) , Zakonom o lokalnoj samoupravi (https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_lokalnoj_samoupravi.html) i Zakon o

	izdvojilo sredstva za realizaciju LPA za RR u 2024 i za 2025g			
6.	Da li Pr. ima plan postupnog uvođenja Rodno odgovornog budžetiranja		ne	
7.	Za koliko budžetskih programa je uvedeno rodno odgovorno budžetiranje?	Ni jedan		Ni jedan
8.	Da li se redovno radi rodno odgovorna analiza i zna ili se ko to treba da radi?		ne	
9.	Kakav je stav učesnika/ca na sastanku po pitanju rodno odgovornog budžetiranja	pozitivan		Pozitivan ali su neupućeni. Zainteresovani su za edukaciju I primenu zakona.
10	Šta je po njihovom mišljenju problem te se ovaj proces(rodno odgovorno budžetiranje) sporo odvija(ili dobro) i šta su osnovni problemi?	Nedostatak političke volje		
11	Da li OCD mogu biti od pomoći da se situacija popravi ?	da		
12	Šta bi trebalo uraditi da se trenutna situacija ppopravi?	Organizovati sve vrste edukacija za uvođenje ROB		

U cilju neutralisanja identifikovanih otežavajućih okolnosti, lokalni zagovarački tim treba u svom radu da:

1. Stvara uslove i atmosferu partnerstva sa predstavnicima lokalne samouprave u procesu unapređenja lokalnih rodno odgovornih politika.
2. Radi na kontinuiranoj edukaciji lokalnih aktera iz opštini Prijepolje za uspostavljanje funkcionalnih rodno odgovornih politika (Rodno odgovorno budžetiranje, rodna ravnopravnost)
3. Stvara sistem i praksu analize i razmene podataka između službi i aktera na lokalnom nivou, kao i da se odrede konkretni parametri i indikatori koji će se jednostavno pratiti.
4. Pruži podršku na uvođenju postupnog rodno odgovornog planiranja u skladu sa Budžetskim planiranjem.
5. Podstiče lokalnu samoupravu za pokretanje procesa izrade Lokalnog akcionog plana za rodnu ravnopravnost.
6. Neguje konstruktivni dijalog i saradnju sa predstavnicima jedinice lokalne samouprave
7. Pruži podršku u stvaranju prakse lokalnog dijaloga i saradnje Saveta za rodnu ravnopravnost sa relevantnim institucijama i organizacijama civilnog društva u opštini Prijepolje.
8. Nastoji da se za realizaciju LAP za RR u lokalnom budžetu izdvoje sredstva za aktivnosti iz plana.

Lokalni zagovarački tim će se neminovno suočiti sa izazovima kao što su: nedostatak kapaciteta, infrastrukture i sredstava. Odgovor na navedene izazove jeste regionalno udruživanje sa svim akterima (OCD , predstavnicima JLS, akademska zajednica, pojedinci/ke) i organizovanje infrastrukture za bavljenje pitanjima rodne ravnopravnosti. U tom smislu može se raditi na:

1. Povezivanju sa lokalnim samoupravama koje su ostvarile određene rezultate radi sticanja znanja i iskustava iz ove oblasti.
2. Povezivanju sa drugim OCD, telima na lokalnom i nacionalnom nivou pa i EU gradovima tadi obezbeđenja nedostajućih sredstava.

Opština Ada

<https://www1.ada.org.rs/>

Uvodne napomene

Projekat “ Građani u akciji za održive rodno odgovorne politike” realizuje Udruženje Užički centar za ljudska prava i demokratiju iz Užica.

Prijetne aktivnosti Užički centar realizuje uz podršku Centra za promociju civilnog društva - CPCD, koji zajedno sa partnerskim organizacijama iz Albanije – Institut za demokratiju i medijaciju (Institute for Democracy and Mediation - IDM) i Severne Makedonije – Centar za istraživanje i kreiranje politika (Center for Research and Policy Making (CRPM), realizuje projekat pod nazivom SMART Balkans – Civilno društvo za povezan Zapadni Balkan, koji doprinosi jačanju participativnih demokratija i euroatlantskih integracija na Zapadnom Balkanu kroz osnaživanje organizacija civilnog društva i mreža OCD za jaču i aktivniju ulogu u stvaranju mirnih i inkluzivnih društava za održivi razvoj u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Kosovu, Crnoj Gori, Severnoj Makedoniji i Srbiji. Projekat finansira Ministarstvo vanjskih poslova Kraljevine Norveške sa grantom u iznosu od 571 429 000 NOK (17 759 104 EUR).

Specifični ciljevi projekta SMART Balkan su: Snažnije, održivije i dinamičnije OCD u šest zemalja regije Zapadnog Balkana. Razvoj snažnih regionalnih partnerstava organizacija civilnog društva sa Zapadnog Balkana sa njihovim kolegama u EU Povećana efikasnost uticaja građana na promene kroz OCD koje promovišu Sigurnost i stabilnost i dobre upravljačke prakse u regiji Zapadnog Balkana. Povećana svest javnosti o važnosti aktivnog učešća u značajnim razvojnim inicijativama u regiji Vrednosti koje projektni konzorcij razlikuje od ostalih donatora u regionu su: a. transparentnost b. profesionalizam c. lokalno vlasništvo.

Druga faza projekta “ Građani u akciji za održive rodno odgovorne politike” realizuje se od 1. oktobra 2024. godine do 31. januara 2024. godine. U okviru ove faze nastao je i ovaj dokument uz aktivnu uključenost lokalnih timova za

javno zagovaranje iz Užica, Čačka, Kragujevca, Niša, Pirota, Aleksinca, Babušnice, Ade, Bečeja i Prijepolja.

Projekat je usmeren na rodnu ravnopravnost, funkcionisanje institucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost i primenu rodno odgovornog budžeta na lokalnom nivou.

Opšti cilj ovog projekta je doprinos sigurnom i bezbednom životu građana i građanki stvaranjem održive politike rodne jednakosti u Republici Srbiji.

Specifični ciljevi su:

1. Izgraditi kapacitete OCD i jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji za efikasniji uticaj na kreiranje održive politike rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou, edukacijom i saradnjom.
2. Upoznati republičke institucionalne mehanizme sa izazovima (zasnovani na argumentima) primene Rodno odgovornog budžeta u jedinicama lokalnih samouprava, mapiranjem trenutne situacije i definisanjem preporuka.
3. Podići nivo informisanosti javnosti o održivom konceptu rodne jednakosti promotivnim i zagovaračkim aktivnostima u 5 regiona Republike Srbije.

Rezime – kome je namenjen ovaj dokument ?

Dokument koji je pred vama je namenjen pre svega:

- Lokalnim zagovaračkim timovima za rodnu ravnopravnost
- Zainteresovanoj lokalnoj javnosti koja je usvajanjem Zakona o rodnoj ravnopravnosti pokazala spremnost da gradi društvo jednakih mogućnosti I za to kreirala I uspostavila mehanizme za praktičnu primenu rodno odgovornih politika.
- Organizacijama civilnog društva u lokalnim zajednicama kako bi unapredili svoj rad, vidljivost I uticaj kao odgovorni partneri u stvaranju društva bez bilo kakvog oblika diskriminacije.
- Predstavnicima jedinica lokalnih samouprava kako bi mogli da unaprede postojeće politike uvođenjem rodne odgovornosti. Naročito je važno ukazati na postojeće izazove sa kojima se suočavaju u potpunoj primeni Zakona o rodnoj ravnopravnosti.
- Medijima na lokalnom nivou kako bi kompetentno izveštavali I promovisali politiku rodne jednakosti.

Cilj ovog Dokumenta je da definiše pravce delovanja lokalnih zagovaračkih timova i jedinica lokalnih samouprava u oblasti rodne ravnopravnosti, kao intersektorskog pitanja u javnim politikama. Rodna ravnopravnost, kao preduslov

razvoja, posebno je značajna na lokalnom nivou, gde javne politike direktno utiču na svakodnevni život ljudi, a kvalitet zadovoljavanja potreba građana i građanki oblikuje kvalitet života u celini.

Šta je praktična politika ?

PRAKTIČNA POLITIKA (eng. policy) je termin za koji nemamo adekvatan prevod. Kod nas i reči *policy* i *politics* znače isto - **POLITIKA**. Zbog toga mi ovde govorimo o praktičnim politikama (*policy*) i politici generalno (*politics*). U literaturi ćete za reč *policy* nalaziti termine kao što su *programske politike*, *javne politike*, *sektorske politike* i sl. Praktične politike su važne jer uređuju način na koji ljudi rade i žive, uređuju kvalitet ljudskog života u nekoj zajednici. Praktične politike takođe menjaju prostor i odnose među ljudima.

Kako rodna ravnopravnost, kao princip javnog delovanja, izrade i sprovođenja javnih politika nije novina u domaćem institucionalnom okviru i delovanju, potrebno je da svi akteri, na svim nivoima dosledno sprovode princip ravnopravnosti muškaraca i žena, odnosno rade na uspostavljanju ravnopravne raspodele moći i resursa između muškaraca i žena.

Ovaj Dokument definiše predloge za uključivanje perspektive rodne ravnopravnosti u lokalne politike i posebno u lokalni budžet uz punu primenu indrtitucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost koji su definisani Zakonima u Republici Srbiji.

Rezultat napora i zajedničkih aktivnosti projektnog tima i lokalnog zagovaračkog tima bi trebalo da bude:

1.zaokružen pristup pružanju podrške lokalnim samoupravama u uvođenju rodne perspektive u lokalne politike i efikasan rad na otklanjanju postojećih prepreka, te unapređenju primene aktuelnog institucionalnog okvira.

3. puna podrška lokalnim organizacijama civilnog društva za proces praćenja i izveštavanja lokalne javnosti o primeni politike rodne jednakosti na lokalnom nivou uz pomoć alata rodno odgovornog budžeta.

Institucionalni okvir za praktičnu politiku

Rodna ravnopravnost je preduslov razvoja društva i zato je projektna intervencija povezana sa Agendom 2030(<https://rsjp.gov.rs/wp-content/uploads/Agenda-UN-2030.pdf>) , kao univerzalnom strategijom koja uključuje tri dimenzije održivog razvoja – ekonomski rast, socijalnu inkluziju i zaštitu životne sredine Republike

Srbije (cilj br 5). Polazna tačka za projektnu intervenciju je multisektorska priroda rodne ravnopravnosti. Zato je projekat povezan sa više sektorskih strategija koje se odnose na različite oblasti, a koje i CEDAW konvencija izdvaja kao oblasti od prioritnog značaja za ostvarivanje rodne ravnopravnosti (<https://womensrightscenter.org/wp-content/uploads/2020/09/CEDAW-konvencija-web.pdf>).

Međunarodni akti relevantni za institucionalni okvir i kreiranje rodno odgovornih javnih politika i budžeta su: Evropska povelja o lokalnoj samoupravi (<https://rm.coe.int/european-charter-of-local-self-government-ser-a6/16808d7afc>); Dodatni protokol o pravu učešća u odlučivanju o poslovima lokalnih vlasti; Evropska povelja o rodnoj ravnopravnosti na lokalnom nivou (<https://ravnopravnost.org.rs/wp-content/uploads/2017/03/Evropska-povelja-o-rodnoj-ravnopravnosti-na-lokalnom-nivou.pdf>); preporuke Odbora ministara o: integrisanju rodnog aspekta u javne politike, standardima i mehanizmima za postizanje rodne ravnopravnosti (<https://www.osce.org/files/f/documents/6/3/562977.pdf>).

Planski dokumenti Republike Srbije sa kojima je projektna intervencija povezana i relevantni su za institucionalni okvir, sistem i alate za kreiranje rodno odgovornih javnih politika i budžeta su: Strategija i akcioni plan o rodnoj ravnopravnosti (<https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sr/dokumenti/strategije-i-akcioni-planovi/nacionalna-strategija-za-rodnu-ravnopravnost-za-period-2021>), Strategija prevencije i zaštite od diskriminacije (<https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sr/dokumenti/strategije-i-akcioni-planovi/nacionalna-strategija-prevencije-i-zastite-od-diskriminacije>), Strategija reforme javne uprave u Republici Srbiji za period od 2020. do 2030. godine (<https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/42/1/reg>), Program reforme upravljanja javnim finansijama za period od 2021–2025. godine (<https://www.mfin.gov.rs/dokumenti2/program-reforme-upravljanja-javnim-finansijama-pfm>), Fiskalna strategija za 2024. godinu sa projekcijama za 2025. i 2026. godinu (https://www.mfin.gov.rs/upload/media/AWmSAK_652e63d73d2c3.pdf). Važno je pomenuti i: Strategija za unapređenje položaja osoba sa invaliditetom u Republici Srbiji od 2020. do 2024. Godine, Strategija za socijalno uključivanje Roma i Romkinja u Republici Srbiji za period od 2016. do 2025. Godine, Strategija za prevenciju i zaštitu dece od nasilja (2020–2023) i Nacionalnu strategiju za mlade (2015–2025).

Osnovni dokumenti na lokalnom nivou koji su važni za projektnu intervenciju su Statuti lokalnih samouprava, Planovi postupnog uvođenja rodno odgovornog budžeta, Lokalni planovi za rodnu ravnopravnost, Planovi razvoja i sektorski planovi na lokalnom nivou koji treba da su u skladu sa Zakonom o planskom sistemu (<https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-planskom-sistemu-republike->

[srbije.html](#)), Zakonom o budžetskom sistemu(<https://mfin.gov.rs/sr/propisi-1/zakon-o-budžetskom-sistemu-1>), Zakonom o lokalnoj samoupravi (https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_lokalnoj_samoupravi.html) i Zakon o rodnoj ravnopravnosti (<https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-rodnoj-ravnopravnosti.html>) .

Opština Ada

Opština Ada je jedna od opština u Republici Srbiji. Nalazi se u Vojvodini i spada u Severnobanatski okrug. Opština je sa desne strane Tise, što je geografski Bačka, a po političkoj podeli spada u severni Banat. Po podacima iz 2004. opština zauzima površinu od 227 km². Centar opštine je grad Ada. U 5 naseljenih mesta: Ada, Mol, Utrine, Obornjača, Sterijevo prema podacima popisa iz 2022.g živi 13293 stanovnika (muškaraca 6429 I žena 6861). Okružena je opštinama: Senta, Čoka, Novi Bečej, Kikinda, Bečej i Bačka Topola.

Trenutna situacija

	Pitanje	Da	N e	Komentar
1	Da li grad Ada ima imenovano lice za rodnu ravnopravnost	DA		
2	Koja je to osoba?	HODI K KRIST IAN		Sa 50% radnog vremena
3	Da li je grad Ada imenovao Komisiju za rodnu ravnopravnost? Po Zakonu	DA		Međutim prestankom mandata, biće imenovano novo telo

	o RR ovu komisiju treba da čine odbornici/ce.		
4	Da li grad Ada ima Lokalni akcioni plan za rodnu ravnopravnost?	DA	LAP se može naći na sajtu Opštine Ada https://www1.ada.org.rs/wp-content/uploads/%D0%9B%D0%90%D0%9F-%D0%97%D0%90-%D0%A0%D0%9E%D0%94%D0%9D%D0%A3-%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%9D%D0%9E%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%9D%D0%9E%D0%A1%D0%A2-%D0%90%D0%94%D0%90.pdf
5	Da li je grad Ada izdvojio sredstva za realizaciju LPA za RR u 2024 i za 2025g	DA	
6	Da li grad Ada ima plan postupnog uvođenja Rodno odgovornog budžetiranja	DA	
7	Za koliko budžetskih programa je uvedeno rodno odgovor		Uvedeno je za 2

	no budžetir ranje?			
8	Da li se redovno radi rodno odgovorna analiza i zna ili se ko to treba da radi?		NE	
9	Kakav je stav učesnika /ca na sastanku po pitanju rodno odgovornog budžetiranja			Pozitivan
10	Šta je po njihovo mišljenu problem te se ovaj proces(rodno odgovorno mbudžetiranj) sporo odvija(ili dobro) i šta su osnovni			Osnovni problem: obuka učesnika

	probčle mi?			
1 1	Da li OCD mogu biti od pomoći da se situacija popravi ?			OCD može da vrši edukaciju
1 2	Šta bi trebalo uraditi da se trenutna situacija ppopravi ?			Treba edukovati buduće korisnike I postepeno uvoditi u sistem

U cilju neutralisanja identifikovanih okolnosti, loklani zagovarački tim treba u svom radu da:

1. Ostvari saradnju sa osobom zaduženom za rodnu ravnopravnost u opštini Ada
2. Stvara uslove i atmosferu partnerstva sa predstavnicima lokalne samouprave u procesu unapređenja lokalnih rodno odgovornih politika.
3. Edukuje lokalne aktere iz opštini Ada za uspopstavljanje funkcionalnih rodno odgovornih politika (Rodno odgovorno budžetiranje,ciljevi i indikatori na nivou programa, aktivnosti i projekata, rodna ravnopravnost)
4. Radi sa članovima Komisdije za RR i stvara sistem i praksu rodne analize.
5. Pruži podršku na uvođenju postupnog rodno odgovornog planiranja u skladu sa Budžetskim planiranjem.
5. Podstiče lokalnu samoupravu za pokretanje proces finasiranja aktivnosti LAP a za RR
6. Neguje konstruktivni dijalog i saradnju sa predstavnicima jedinice lolane samouprave
7. Pruži podršku u stvaranju prakse lokalnog dijaloga i saradnje Saveta za rodnu ravnopravnost sa relevantnim institucijama i organizacijama civilnog društva u opštini Ada.
8. Usdpostavi sistem monitoringa i imnformisanja javosti o stanju politike rodne ravnopravnosti u opštini Ada od strane lokalnih OCD ili eksperata.

Lokalni zagovarački tim će se neminovno suočiti sa izazovima kao što su: nedostatak kapaciteta, infrastrukture i sredstava. Odgovor na navedene izazove jeste regionalno udruživanje sa svim akterima (OCD , predstavnicima JLS, akademska zajednica, pojedinci/ke) i organizovanje infrastrukture za bavljenje pitanjima rodne ravnopravnosti. U tom smislu može se raditi na:

1. Povezivanju sa lokalnim samoupravama koje su ostvarile određene rezultate radi sticanja znanja i iskustava iz ove oblasti.
2. Povezivanju sa drugim OCD, telima na lokalnom i nacionalnom nivou pa i EU gradovima tadi obezbeđenja nedostajućih sredstava.

Grad Užice

<https://uzice.rs/>

Uvodne napomene

Projekat “ Građani u akciji za održive rodno odgovorne politike” realizuje Udruženje Užički centar za ljudska prava i demokratiju iz Užica.

Priorktne aktivnosti Užički centar realizuje uz podršku Centra za promociju civilnog društva - CPCD, koji zajedno sa partnerskim organizacijama iz Albanije – Institut za demokratiju i medijaciju (Institute for Democracy and Mediation - IDM) i Severne Makedonije – Centar za istraživanje i kreiranje politika (Center for Research and Policy Making (CRPM), realizuje projekat pod nazivom SMART Balkans – Civilno društvo za povezan Zapadni Balkan, koji doprinosi jačanju participativnih demokratija i euroatlantskih integracija na Zapadnom Balkanu kroz osnaživanje organizacija civilnog društva i mreža OCD za jaču i aktivniju ulogu u stvaranju mirnih i inkluzivnih društava za održivi razvoj u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Kosovu , Crnoj Gori, Severnoj Makedoniji i Srbiji. Projekat finansira Ministarstvo vanjskih poslova Kraljevine Norveške sa grantom u iznosu od 571 429 000 NOK (17 759 104 EUR).

Specifični ciljevi projekta SMART Balkan su: Snažnije, održivije i dinamičnije OCD u šest zemalja regije Zapadnog Balkana. Razvoj snažnih regionalnih partnerstava organizacija civilnog društva sa Zapadnog Balkana sa njihovim kolegama u EU Povećana efikasnost uticaja građana na promene kroz OCD koje promovišu Sigurnost i stabilnost i dobre upravljačke prakse u regiji Zapadnog Balkana. Povećana svest javnosti o važnosti aktivnog učešća u značajnim razvojnim inicijativama u regiji Vrednosti koje projektni konzorcij razlikuje od ostalih donatora u regionu su: a. transparentnost b. profesionalizam c. lokalno vlasništvo.

Druga faza projekta “ Građani u akciji za održive rodno odgovorne politike” realizuje se od 1. oktobra 2024. godine do 31. januara 2024. godine. U okviru ove faze nastao je i ovaj dokument uz aktivnu uključenost lokalnih timova za javno zagovaranje iz Užica, Čačka, Kragujevca, Niša, Pirota, Aleksinca, Babušnice, Ade, Bečaja i Prijepolja.

Projekat je usmeren na rodnu ravnopravnost, funkcionisanje institucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost i primenu rodno odgovornog budžeta na lokalnom nivou.

Opšti cilj ovog projekta je doprinos sigurnom i bezbednom životu građana i građanki stvaranjem održive politike rodne jednakosti u Republici Srbiji.

Specifični ciljevi su:

1. Izgraditi kapacitete OCD i jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji za efikasniji uticaj na kreiranje održive politike rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou, edukacijom i saradnjom.
2. Upoznati republičke institucionalne mehanizme sa izazovima (zasnovani na argumentima) primene Rodno odgovornog budžeta u jedinicama lokalnih samouprava, mapiranjem trenutne situacije i definisanjem preporuka.
3. Podići nivo informisanosti javnosti o održivom konceptu rodne jednakosti promotivnim i zagovarčkim aktivnostima u 5 regiona Republike Srbije.

Rezime – kome je namenjen ovaj dokument ?

Dokument koji je pred vama je namenjen pre svega:

- Lokalnim zagovaračkim timovima za rodnu ravnopravnost
- Zainteresovanoj lokalnoj javnosti koja je usvajanjem Zakona o rodnoj ravnopravnosti pokazala spremnost da gradi društvo jednakih mogućnosti I za to kreirala I uspostavila mehanizme za praktičnu primenu rodno odgovornih politika.
- Organizacijama civilnog društva u lokalnim zajednicama kako bi unapredili svoj rad, vidljivost I uticaj kao odgovorni partneri u stvaranju društva bez bilo kakvog oblika diskriminacije.
- Predstavnicima jedinica lokalnih samouprava kako bi mogli da unaprede postojeće politike uvođenjem rodne odgovornosti. Naročito je važno ukazati na postojeće izazove sa kojima se suočavaju u potpunoj primeni Zakona o rodnoj ravnopravnosti.
- Medijima na lokalnom nivou kako bi kompetentno izveštavali I promovisali politiku rodne jednakosti.

Cilj ovog Dokumenta je da definiše pravce delovanja lokalnih zagovaračkih timova i jedinica lokalnih samouprava u oblasti rodne ravnopravnosti, kao intersektorskog pitanja u javnim politikama. Rodna ravnopravnost, kao preduslov razvoja, posebno je značajna na lokalnom nivou, gde javne politike direktno utiču na svakodnevni život ljudi, a kvalitet zadovoljavanja potreba građana i građanki oblikuje kvalitet života u celini.

Šta je praktična politika ?

PRAKTIČNA POLITIKA (eng. policy) je termin za koji nemamo adekvatan prevod. Kod nas i reči *policy* i *politics* znače isto - **POLITIKA**. Zbog toga mi ovde govorimo o praktičnim politikama (*policy*) i politici generalno (*politics*). U literaturi ćete za reč *policy* nalaziti termine kao što su *programske politike*, *javne politike*, *sektorske politike* i sl. Praktične politike su važne jer uređuju način na koji ljudi rade i žive, uređuju kvalitet ljudskog života u nekoj zajednici. Praktične politike takođe menjaju prostor i odnose među ljudima.

Kako rodna ravnopravnost, kao princip javnog delovanja, izrade i sprovođenja javnih politika nije novina u domaćem institucionalnom okviru i delovanju, potrebno je da svi akteri, na svim nivoima dosledno sprovode princip ravnopravnosti muškaraca i žena, odnosno rade na uspostavljanju ravnopravne raspodele moći i resursa između muškaraca i žena.

Ovaj Dokument definiše predloge za uključivanje perspektive rodne ravnopravnosti u lokalne politike i posebno u lokalni budžet uz punu primenu indrtitucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost koji su definisani Zakonima u Republici Srbiji.

Rezultat napora i zajedničkih aktivnosti projektnog tima i lokalnog zagovaračkog tima bi trebalo da bude:

1.zaokružen pristup pružanju podrške lokalnim samoupravama u uvođenju rodne perspektive u lokalne politike i efikasan rad na otklanjanju postojećih prepreka, te unapređenju primene aktuelnog institucionalnog okvira.

4. puna podrška lokalnim organizacijama civilnog društva za proces praćenja i izveštavanja lokalne javnosti o primeni politike rodne jednakosti na lokalnom nivou uz pomoć alata rodno odgovornog budžeta.

Institucionalni okvir za praktičnu politiku

Rodna ravnopravnost je preduslov razvoja društva i zato je projektna intervencija povezana sa Agendom 2030(<https://rsjp.gov.rs/wp-content/uploads/Agenda-UN-2030.pdf>) , kao univerzalnom strategijom koja uključuje tri dimenzije održivog razvoja – ekonomski rast, socijalnu inkluziju i zaštitu životne sredine Republike Srbije (cilj br 5). Polazna tačka za projektnu intervenciju je multisektorska priroda rodne ravnopravnosti. Zato je projekat povezan sa više sektorskih strategija koje se odnose na različite oblasti, a koje i CEDAW konvencija izdvaja kao oblasti od prioritnog značaja za ostvarivanje rodne ravnopravnosti (<https://womensrightscenter.org/wp-content/uploads/2020/09/CEDAW-konvencija-web.pdf>).

Međunarodni akti relevantni za institucionalni okvir i kreiranje rodno odgovornih javnih politika i budžeta su: Evropska povelja o lokalnoj samoupravi (<https://rm.coe.int/european-charter-of-local-self-government-ser-a6/16808d7afc>) ; Dodatni protokol o pravu učešća u odlučivanju o poslovima lokalnih vlasti; Evropska povelja o rodnoj ravnopravnosti na lokalnom nivou (<https://ravnopravnost.org.rs/wp-content/uploads/2017/03/Evropska-povelja-o-rodnoj-ravnopravnosti-na-lokalnom-nivou.pdf>) ; preporuke Odbora ministara o: integrisanju rodnog aspekta u javne politike, standardima i mehanizmima za postizanje rodne ravnopravnosti (<https://www.osce.org/files/f/documents/6/3/562977.pdf>).

Planski dokumenti Republike Srbije sa kojima je projektna intervencija povezana i relevantni su za institucionalni okvir, sistem i alate za kreiranje rodno odgovornih javnih politika i budžeta su: Strategija i akcioni plan o rodnoj ravnopravnosti (<https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sr/dokumenti/strategije-i-akcioni-planovi/nacionalna-strategija-za-rodnu-ravnopravnost-za-period-2021>) , Strategija prevencije i zaštite od diskriminacije (<https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sr/dokumenti/strategije-i-akcioni-planovi/nacionalna-strategija-prevencije-i-zastite-od-diskriminacije>) , Strategija reforme javne uprave u Republici Srbiji za period od 2020. do 2030. godine(<https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/42/1/reg>) , Program reforme upravljanja javnim finansijama za period od 2021–2025. godine (<https://www.mfin.gov.rs/dokumenti2/program-reforme-upravljanja-javnim-finansijama-pfm>) , Fiskalna strategija za 2024. godinu sa projekcijama za 2025. i 2026. godinu (https://www.mfin.gov.rs//upload/media/AWmSAK_652e63d73d2c3.pdf). Važno je pomenuti i: Strategija za unapređenje položaja osoba sa invaliditetom u Republici Srbiji od 2020. do 2024. Godine, Strategija za socijalno uključivanje Roma i Romkinja u Republici Srbiji za period od 2016. do 2025. Godine, Strategija za prevenciju i zaštitu dece od nasilja (2020–2023) i Nacionalnu strategiju za mlade (2015–2025).

Osnovni dokumenti na lokalnom nivou koji su važni za projektnu intervenciju su Statuti lokalnih samouprava, Planovi postupnog uvođenja rodno odgovornog budžeta, Lokalni planovi za rodnu ravnopravnost, Planovi razvoja i sektorski planovi na lokalnom nivou koji treba da su u skladu sa Zakonom o planskom sistemu (<https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-planskom-sistemu-republike-srbije.html>) , Zakonom o budžetskom sistemu(<https://mfin.gov.rs/sr/propisi-1/zakon-o-budžetskom-sistemu-1>) , Zakonom o lokalnoj samoupravi (https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_lokalnoj_samoupravi.html) i Zakon o rodnoj ravnopravnosti (<https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-rodnoj-ravnopravnosti.html>)

Grad Užice

Grad Užice predstavlja administrativni centar, po površini, najveće oblasti u Srbiji-Zlatiborske oblasti. Uključujući i gradsku opštinu Sevojno, zauzima površinu od 667km² podjeljenih u 41 naseljenu zajednicu. Nalazi se u jugozapadnoj Srbiji, na tromeđi Republike Srbije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine, sa približno podjednakom udaljenosti od prestonica sve tri navedene zemlje: Užice-Beograd 200km, Užice-Podgorica 235km, Užice-Sarajevo 190km. Prema podacima popisa stanovništva iz 2022.g u Užicu živi 69997 stanovnika (muškaraca 33813 I žena 36184).

Trenutna situacija

	Pitanje	Da	Ne	Komentar
1.	Da li grad Užice ima imenovano lice za rodnu ravnopravnost	DA		Tijana Kostić
2.	Koja je to osoba?			Tijana Kostić 0648500211
3.	Da li je grad Užice imenovao Komisiju za rodnu ravnopravnost? Po Zakonu o RR ovu komisiju treba da čine odbornici/ce.	Da , komisiju	Saznati ko su članovi i koji je kontakt ili gde se može naći Odluka o formiranju.	https://uzice.rs/komisija-za-rodnu-ravnopravnost/ https://uzice.rs/wp-content/uploads/2024/10/Odluka-o-obrazovanju-Komisije-za-radnu-ravnopravnost.pdf https://uzice.rs/wp-content/uploads/2024/12/30-12-2024-12-15-00.pdf članovi Председник: 1. Вера Васиљевић, одборница Заменик председника: 2. Радомир Бојовић, одборник Чланови: 3. Ана Ђокић, одборница 4. Данијела Васиљевић, одборница 5. Ивана Стаменковић, одборница 6. Жељко Бацотић, одборник

				<p>7. Дијана Гавриловић, одборница</p> <p>Секретар Комисије: *Тијана Костић</p>
4.	Da li grad Užice ima Lokalni akcioni plan za rodnu ravnopravnost?	Da		<p>Szanati za koji je vremenski period i gde se može naći dokument (od 2022-2027 limk) https://uzice.rs/wp-content/uploads/2022/12/Lokalni-akcioni-plan-za-rodnu-ravnopravnost-grada-Uzica-2022-2027-1.pdf</p>
5.	Da li je grad Užice izdvojio sredstva za realizaciju LPA za RR u 2024 i za 2025g	Da za 2024 Ne za 2025		<p>Nije bilo interesovanja da se izdvojeni novac potroši na planirane aktivnosti, Pa je novac preusmeren na SOS telefom koji vodi Ženski centar Užice.</p>
6.	Da li grad Užice ima plan postupnog uvođenja Rodno odgovornog budžetiranja	Da		<p>Objavljen na sajtu grada za 2024 https://uzice.rs/wp-content/uploads/2023/09/Plan-uvodjenja-ROb-a-u-postupku-pripreme-i-donosjenja-budzeta-grada-Uzica-za-2024.godinu.pdf</p> <p>Verovatno je izrađen i za 2025 ali nije objavljen</p>
7.	Za koliko budžetskih programa je uvedeno rodno odgovorno budžetiranje?	Da		<p>Uneti odgovor za koliko je programa uvedeno ili planirano 17 programa</p>
8.	Da li se redovno radi rodno odgovorna analiza i zna ili se ko to treba da radi?	Ne		<p>To bi po pravilu i podeli posla trebalo da rade članovi komisije za RR i da svoja zapažanja podele sa Savetom za rodnu ravnopravnost (koji trenutno nije formiran)</p>
9.	Kakav je stav učesnika/ca na sastanku po pitanju rodno odgovornog budžetiranja	Pozitivan		<p>Pozitivan ili negativan i opisati Ali takav stav je jer se nema dovoljno saznanja šta ROB podrazumeva i koliko je važan za razvoj usluga u zajednici za sve marginalizovane grupe.</p>

10	Šta je po njihovom mišljenju problem te se ovaj proces(rodno odgovorno budžetiranje) sporo odvija(ili dobro) i šta su osnovni problemi?			Da postoji otpor prema svemu što ima u nazivu Rodnu odgovornost bez ikakvog validnog razloga. Ne postoji ni politička volja a nisu ni najvažniji akteri baš naoružani potrebnim znanjem. Takože kad ih pozovete na edukaciju njima je ispod časti da dođu jer smatraju da imaju dovoljno znanja.
11	Da li OCD mogu biti od pomoći da se situacija popravi ?	Da		I do sada su bili najveća podrška u primeni Zakona o rodnoj ravnopravnosti.
12	Šta bi trebalo uraditi da se trenutna situacija popravi?	Trebalo bi da se otvori		Trebalo bi da se otvori kontinuirani proces lokalnog dijaloga i edukacije aktera. Lokalne OCD da kontinuirano vrše monitoring primene ROBa i efekata. Pomenuti monitoring za rezultat treba da ima izveštaj koji će se predstaviti javnosti.

U cilju neutralisanja identifikovanih okolnosti, lokalni zagovarački tim treba u svom radu da:

1. Ostvari kontinuitet održavanja redovnih sastanaka sa osobom zaduženom za rodnu ravnopravnost u gradu Užicu.
2. Isistira na što hitnijem formiranju Saveta za rodnu ravnopravnost grada Užuca
3. U saradnji sa lokalnom samoupravom obezbedi kontinuiranu edukaciju na temu ROBa i Rodnih politika (Rodno odgovorno budžetiranje, ciljevi i indikatori na nivou programa, aktivnosti i projekata, rodna ravnopravnost)
4. Sarađuje sa lokalnim i nacionalnim ekspertima za RR i OCD koje se bave marginalizovanim grupama na edukaciji i informisanju članova Komisije za RR i stvara sistem i praksu rodne analize.
5. Primeni sistem nezavisnog godišnjeg monitoringa primene rodnih politika i LAPa za RR.
6. U saradnji sa drugim organizacijama rezultate monitoringa učini dostupne javnosti.
7. Podstiče lokalnu samoupravu za realizaciju aktivnosti iz LAP a za RR
8. Neguje konstruktivni dijalog i saradnju sa predstavnicima jedinice lokalne samouprave

7. Pruži podršku u stvaranju prakse lokalnog dijaloga i saradnje Saveta za rodnu ravnopravnost i drugih formiranih savetodavnih tela na nivou grada radi urodnjavanja sektorskih politika.

Lokalni zagovarački tim će se suočiti sa izazovima kao što su: nedostatak kapaciteta, infrastrukture i sredstava. Odgovor na navedene izazove jeste regionalno udruživanje sa svim akterima (OCD , predstavnicima JLS, akademska zajednica, pojedinci/ke) i organizovanje infrastrukture za bavljenje pitanjima rodne ravnopravnosti. U tom smislu može se raditi na:

- 1.Povezivanju sa lokalnim samoupravama koje su ostvarile određene rezultate radi sticanja i razmene znanja i iskustava iz ove oblasti.
2. Povezivanju sa drugim OCD, telima na lokalnom i nacionalnom nivou pa i EU gradovima tadi obezbeđenja nedostajućih sredstava.

Dokument izradili

Kordinatorka
Gordana Savić

I

Članovi projektnog tima i članovi
10 lokalnih zagovaračkih timova

